

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚSOCIÁLNÍ FAKULTA**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KRIMINALITA A DELIKVENCE V RÁMCI ZÁKLADNÍCH ŠKOL
NA UHERSKOHRADIŠŤSKU**

Vypracovala: Lucie Bartošová

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jiří Buriánek, CSc.

2007

ABSTRACT

Criminality and Delinquency in the Region of Uherské Hradiště

This diploma thesis is focused on analysis of children and adolescent crime rate in the Czech Republic; it partly describes criminality as a whole, its current situation and development. This thesis is aimed at survey of crime rate at primary schools in the region of Uherské Hradiště. It describes number of small thievery in the year 2006 in the region of Uherské Hradiště. This research was carried out by means of a questionnaire at the particular primary schools.

There are described factors influencing criminality rate such as family, school, society, or media.

Literature, police statistics and school statistics show us basic information concerning criminality not only in the Czech Republic but in the region of Uherské Hradiště as well. It was found out that in the Czech Republic child criminality rate has diminishing tendency, but in the region of Uherské Hradiště this situation is not observable (it has nothing to do with number of thefts).

By means of the questionnaire it was found out that thefts do not appear frequently at primary schools. Only sometimes schools deal with small offences in the form of not expensive things. These small offences do not occur nowadays more often than in the past and also it is not possible to say whether they are more frequent at town schools or schools in villages. Thefts concerning expensive products are minimal at primary schools. However, thefts committed by teenagers and adolescents have an increasing rate, in accordance with police in Uherské Hradiště.

This thesis is aimed at a better orientation in the child, teenager, and adolescent criminality development in the Czech Republic and in the region of Uherské Hradiště in order to avoid small thefts or other offences among children.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Kriminalita a delikvence v rámci základních škol na Uherskohradištsku vypracovala samostatně a použila jen prameny a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 20. 8. 2007

.....

Poděkování:

Ráda bych touto cestou poděkovala svému konzultantovi panu Doc. PhDr. Jiřímu Buriánkovi CSc. za odbornou pomoc a vstřícné rady pro zpracování mé bakalářské práce. Také bych ráda poděkovala všem, kteří mě podporovali a pomáhali při studiu.

Obsah

ÚVOD	7
1. SOUČASNÝ STAV	9
1.1 Kriminalita a delikvence	9
<i>1.1.1 Definice kriminality a delikvence</i>	9
<i>1.1.2 Zjevná kriminalita</i>	9
<i>1.1.3 Latentní kriminalita</i>	10
1.2. Příčiny kriminality a delikvence	10
<i>1.2.1 Rodina</i>	11
<i>1.2.2 Škola a vrstevníci</i>	13
<i>1.2.3 Společnost a média</i>	15
1.3 Právní odlišnosti ve věcech nezletilých a mladistvých	19
1.4 Kriminalita v ČR	21
<i>1.4.1 Stav a vývoj kriminality v ČR</i>	21
<i>1.4.2 Stav kriminality ve Zlínském kraji</i>	25
<i>1.4.3 Stav kriminality v Uherském Hradišti</i>	28
2. CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY	32
3. METODIKA	32
4. VÝSLEDKY	33
4.1 Výsledky prvního stupně třídění	33
4.2 Výsledky třídění druhého stupně	45
5. DISKUSE	49

6. ZÁVĚR	53
7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	55
7.1 Monografie	55
7.2 Legislativa	55
7.3 www zdroje	56
8. KLÍČOVÁ SLOVA	58
9. PŘÍLOHY	

ÚVOD

Bakalářskou práci na téma Kriminalita a delikvence v rámci základních škol na Uherskohradištsku jsem si vybrala na základě toho, že případy týkající se kriminality dětí a mladistvých jsou stále více medializovány. Člověk tedy může být ovlivněn (např. médii), že se výrazně zvyšují frekvence a závažnosti trestných činů páchaných právě touto věkovou skupinou. Na základě těchto skutečností jsem se rozhodla k objasnění a upřesnění kriminality celkové a dětské. Lokalita, kterou budu ve své práci zkoumat, je prostředí, jež relativně důvěrně znám, v němž žiji, a to je právě okolí Uherského Hradiště.

V bakalářské práci se zaměřím na teoretické vymezení kriminality a delikvence a s tím související právní odlišnosti v trestních věcech nezletilých a mladistvých. Ze zkušenosti mé praxe, kterou jsem absolvovala v K-centru a nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež, považuji za důležité přiblížení příčin kriminality a delikvence dětí a mládeže. Zde se pokusím rozebrat, zda dnešní společnost a média mají vliv na dnešní děti a mládež. Také popíšu vlivy rodiny, školy a vrstevníků na nezletilé a mladistvé. Z mých zkušeností z praxe jsem pochopila, že tyto příčiny mají na děti zásadní vliv, na vývoj celé jejich osobnosti a stavbu hodnot. Dále se zaměřím na přiblížení současné situace kriminality v České republice a zvláště pak ve Zlínském kraji. V této části mé práce se pokusím nastínit vývoj a současný stav dětské a celkové kriminality v České republice. Zde hlavně popíšu dnešní stav kriminality, jaké trestné činy jsou páchany nejčastěji a také vývoj kriminality. U nezletilých a mladistvých se hlavně chci zabývat krádežemi, které páchají nezletilí a mladiství ze všech trestných činů nejčastěji.

Cílem práce je zjistit současný stav dětské kriminality na vybraném vzorku základních škol na Uherskohradištsku a výsledky porovnat s policejními statistikami a s dalšími údaji (např. informace od vedení škol). Pomocí dotazníkové techniky bych chtěla zjistit počet krádeží a drobných přestupků páchaných dětmi na základních školách. Drobné přestupky se řeší jen v rámci školy a pomocí školních sankcí za ně určených.

Od zpracování daného tématu očekávám to, že prohloubím své vědomosti a lidem osvětlím stav dětské a celkové kriminality tak, aby si sami mohli utvořit svůj

vlastní názor a nebyli ovlivněni médii. Získané poznatky a informace bych ráda poskytla základním školám v Uherském Hradišti a jeho okolí, aby je mohly využít k cílenější prevenci.

1. SOUČASNÝ STAV

1.1 Kriminalita a delikvence

1.1.1 Definice kriminality a delikvence

Delikvenci můžeme definovat jako všechny typy chování, jež porušují sociální normy chráněné právními předpisy, včetně přestupků. Norma představuje verbalizované pravidlo, jež mají jednatel ve svém chování respektovat a které je jimi pokládáno za závazné. Normy nejsou přesnými návody činností, ale spíše vymezují určité hranice jednání. V případě delikvence se jedná o vybočení z norem a zároveň i o porušení právního předpisu. V tomto případě můžeme mluvit o delikvenci a taková delikvence nemusí mít daleko ke kriminalitě.

Kriminalitu můžeme chápat jako nejextrémnější druh sociální patologie. Charakterizujeme ji jako trestné chování vyjádřené souhrnem trestných činů definovaných v zákoně, které pachatel spáchal úmyslně nebo z nedbalosti. Faktory vzniku kriminality se dělí na sociální a situační. V souvislosti s faktory sociálními hovoříme o příčinách a v souvislosti se situačními faktory se mluví o příležitostech. Eliminací sociálních příčin se zabývá sociální politika státu (výchova, vzdělávání, osvěta, sociální zabezpečení, trh práce atp., ale také trestní politika). (7)

Na vznik kriminality mají vliv ještě faktory biologické a psychologické. Biologické příčiny. Které se podílejí na vzniku kriminality jsou v genetických, anatomických a fyziologických faktorech. Mezi psychologické faktory patří ty, které se nacházejí v psychice a duševních pochodech člověka. (24)

1.1.2 Zjevná kriminalita

Zjevná kriminalita je ta, jež je policií odhalena a staticky registrovaná. Je zde započítán i počet trestných činů, kde zůstal pachatel neznámý. (21)

Rozdíl shledáváme mezi kriminalitou oznámenou, která je oznámena orgánům činným v trestním řízení a kriminalitou objasněnou, kdy lze s jistotou určit pachatel trestného činu a jeho věk.

Zdroje, které poskytují data k vytváření statistik kriminality, mohou být: policie, soudnictví, oběti trestné činnosti a pachatelé trestné činnosti. Soudní statistiky týkající

se kriminality mají jako základní jednotku pachatele trestné činnosti a dle různých stadií soudního řízení lze říci, že se jedná o osoby stíhané, obžalované, souzené a odsouzené.

1.1.3 Latentní kriminalita

Latentní neboli skrytá kriminalita je kriminalita, o které se policie, prokuratura a soudy z různých důvodů nedovědí. Jsou to skutky proti zákonu, které nikdo neohlásil na policii. Latentní kriminalita je částí skutečné kriminality. (3, 7)

V dnešní době se ochota lidí ohlašovat delikty nebo trestné činy odvíjí nejen od druhu trestného činu, ale také závisí na důvěře k policii. Proto je latentní kriminalita mnohem četnější než kriminalita oznámená. (3, str.144)

Skrytou kriminalitu nelze zjistit. Může se pouze odhadovat dle anonymních nebo neanonymních průzkumů, které jsou prováděny mezi jejími potenciálními pachateli, oběťmi a svědky. Lze předpokládat, že výpovědi z této vyjmenované kategorie budou zkresleny. Kvůli tomu nelze zjistit přesný obraz skutečné kriminality a rovněž kriminality dětí a mládeže, protože spousta deliktů zůstává neohlášena.

Sjednocením latentní a zjevné kriminality dohromady se získá obraz o kriminalitě skutečné.

1.2. Příčiny kriminality a delikvence

Motivy, pohnutky a příčiny, které vedou mládež k delikventnímu jednání jsou různorodé. Na páčání trestných činů mají vliv různé faktory, které lze rozlišit na vnitřní a vnější. Mezi vnitřní (endogenní) faktory se řadí vrozené dispozice dětí a mladistvých, např. temperament, případné genetické choroby, poruchy osobnosti a momentální stav psychiky. Mezi vnější (exogenní) faktory patří působení okolního prostředí na jedince, do něhož můžeme zahrnout nejen rodinu a její způsob výchovu, vliv školy a vrstevníků, ale také vliv médií a společnosti jak na jedince samotného tak i na jeho rodinu. Tyto vnější faktory jsou více přiblíženy v dalších podkapitolách.

1.2.1 Rodina

Rodina je malá a neformální sociální skupina, která vzniká manželstvím, pokrevním příbuzenstvím nebo adopcí. Jedná se o citový svazek lidí, kteří žijí ve společné domácnosti. Rodina je společensky schválenou formou stálého soužití, kde jednotliví členové rodiny mají vymezeny své role: např. rodiče a děti, otec a matka.

Rodina plní funkci biologickou, reprodukční, výchovnou a ochrannou, poskytuje dítěti bezpečí, materiální a emocionální jistoty. Pokud rodina neplní tyto své základní funkce, nazývá se rodinou dysfunkční. (25)

Rodina je základní výchovnou jednotkou. Zde dochází ke stimulaci různých dispozic vedoucích k rozvoji schopností a dovedností dítěte ve všech složkách osobnosti. Uspokojuje nejen všechny základní psychické potřeby dítěte, ale má i dominantní úlohu ve vztahu k potřebě bezpečí a citové jistoty. Dále si dítě ve svém socializačním vývoji za pomoci interakce s jednotlivými členy rodiny osvojuje různé vzorce chování, postoje, normy a z toho vyplývající sociální role. Tato sociální skupina je základem určité sociální situace. Pokud rodič nedokáže opakovaně přiměřeně reagovat na potřebu bezpečí svého dítěte a pokud chování rodičů neodpovídá normě a neuspokojuje základní potřeby dítěte, tak si dítě vytvoří o rodiči (dospělém) svou představu. Tuto představu může do budoucna zobecnit na všechny dospělé osoby, a proto si nevytvoří základní důvěru k dospělému. Stabilita rodiny je velmi důležitá pro naplňování potřeb dítěte. Způsoby a prostředky uspokojování těchto potřeb v různých stadiích vývoje dítěte jsou rozmanité, a proto je třeba respektovat jeho věk a zdravotní stav.

Rodiče nemusejí být vždy schopni přiměřeného rodičovského chování (onemocnění, trvalé postižení) nebo nebývají schopni akceptovat rodičovskou roli (psychopatičtí jedinci s disharmonickým rozvojem osobnosti, delikvence, návykové látky).

V případě, že není některá ze základních potřeb dítěte uspokojována, dítě strádá a má pocit nouze a nedostatku. Takový stav se nazývá **frustrace**. Frustrace se projeví na aktivitě dítěte, jeho náladě (lítostivé, plačtivé nebo naopak agresivní a neklidné), sebedůvěře, komunikaci s okolím a rovněž na jeho učení. Dlouhotrvající frustrace má za následek trvalé psychické poškození dítěte. Vážnější forma frustrace se nazývá **depriváční syndrom**.

Na chování jedinců se odráží tvrdá disciplína, která zahrnuje agresivní chování rodiče k dítěti, jímž učí rodič dítě agresivně jako dovolenému způsobu chování. Takové chování rodiče vůči dítěti neodstraní negativní chování dítěte, ale spíše ho podpoří. Dítě se tak vnitřně od rodičů vzdaluje a potom jedná a manipuluje tak, aby se vyhnulo příliš tvrdému trestu. Vliv na delikventní jednání jedince má také způsob řešení konfliktů v rodině. Je dokázáno, že jedinci vyrůstající v rodinách, kde je spousta otevřených konfliktů mezi rodiči, mají větší sklon ke kriminalitě. (3, str. 44,48)

„Je třeba zdůraznit fakt, že chronicky delikventní děti, u kterých se delikvence vyjevila už mezi 6. – 12. rokem, se ve značném počtu stávají delikventními dospělými a následně také dospělými zločinci.“ (4)

Většina nezletilců a mladistvých provinilců často necítí lítost nad vykonaným trestným činem. I když se jim mnohdy naučí předstírat za účelem uznání polehčujících okolností před soudem. Často ani nevědí, že se dopustili trestného činu, protože v jejich žebříčku hodnot není vytvořen respekt k cizí věci, majetku či životu. Takoví zkušení delikventi bývají zpravidla psychicky labilní, agresivní, neurotičtí, psychopatičtí, egocentričtí, bez mravních zásad a nejsou schopni empatie. To vše proto, že oni sami se cítí osamocení, slabí, zranitelní a ohrožovaní. Delikventi také lžou a bagatelizují to, co udělali. Snaží se tím odvést pozornost, protože sami nemají schopnost unést své obvinění a nechtějí si být vědomi plného rozsahu své viny. Mnohdy jsou právě pyšní na to, že aspoň díky proviňováním se stali něčím pozoruhodným, i když v negativním slova smyslu. (4)

Výzkum Institutu pro kriminologii a sociální prevenci z let 1997-1998 potvrdil, že dětské a mladistvé delikventi se rekrutují převážně z rodin s kriminální zátěží a z rodin rozvrácených, sociálně a kulturně dezintegrovaných. Odborníci přicházející do kontaktu s delikventní mládeží tak hodnotí své klienty jako agresivnější, méně ovladatelné, méně zodpovědné, s menší mírou sebekritičnosti a odolnosti vůči stresu. Zvláště rizikovou kriminogenní skupinou jsou děti „na útěku“ z domova a z výchovných zařízení, a pak mladí lidé, kteří jsou po dovršení zletilosti propuštěni z institucionální péče. (21)

Dnešní společnost vyžaduje po lidech spoustu nových a náročných úkolů, a proto rodiče věnují spoustu času práci, ve které chtějí být úspěšní nebo uznávaní, nebo potřebují vydělávat peníze, aby zajistili chod domácnosti. Takoví rodiče se buď dítěti nedostatečně věnují po citové stránce a nenajdou si dostatečné množství času během dne, i když má jinak stoprocentní péči po stránce hmotné, anebo na něho kladou příliš vysoké nároky a požadavky. Jestliže má takový nezletilý nebo mladistvý člověk dostatek financí a nedostatek péče ze strany rodičů, tak toho může zneužívat anebo na sebe různými delikty nebo dokonce i trestnými činy upoutávat pozornost rodičů nebo jiných dospělých. Totéž může nastat i v případě vysokých nároků a požadavků, kdy se dítě na truc chová jinak, než by si rodiče přáli a tím se snaží proti nim bouřit.

Tímto se dostáváme až ke společenskému postavení rodiny a také k předsudku, že delikventní či kriminálně aktivní jedince vychovávají lidé z té nejchudší vrstvy. Toto tvrzení platilo ještě ve čtyřicátých až padesátých letech minulého století, avšak po druhé světové válce nastalo markantní zvyšování kriminality právě ve středních vrstvách a také navýšení kriminality v nejlépe situovaných rodinách. Toto se může také chápat jako pokles vlivu rodiny na výchovu jedince. (3)

Při působení všech těchto nepříznivých vlivů na jedince ve vývoji dítěte, může z něho vyrůst delikvent nebo kriminálník.

1.2.2 Škola a vrstevníci

Škola je výchovně vzdělávací instituce, která výrazně ovlivňuje a formuje osobnost dítěte a má nelehký úkol řešit a odhalovat delikventní chování a jednání žáků. Málokteré problémové dítě se ve škole neprojeví svými sklony k delikvenci. Škola tak může být často místem pro páchaní trestné činnosti. Učitelé bývají často postaveni před úlohu odhalit a následně řešit tento sociálně patologický fenomén, což jsou drobnější přestupky v rámci třídy, popřípadě školy, které řeší v souladu se školním řádem a školními sankcemi, nebo závažnější problémy, které jsou pak řešeny ve spolupráci s poradenskými a nápravnými zařízeními.

Úkolem školy je též preventivní působení na žáky. Škola vytváří Minimální preventivní program, ve kterém jsou cíleně za pomoci jiných zařízení (pedagogická

psychologická poradna, k-centrum) dětem poskytovány přednášky a praktická cvičení na určitá témata. Stěžejní význam prevence delikvence dětí a kriminality mládeže spočívá v tom, že jsou důsledně odstraňovány negativní výchovné faktory a jsou vytvářeny optimální podmínky pro zdravý psychický a morální vývoj dětí. Tato prevence by měla mít stejně jako u všech podobných jevů těžiště nejen ve škole, ale především v rodině. Úzká spolupráce školy a rodiny se ukazuje jako velmi prospěšná.

Vzdělávání je nesporně velmi důležité z toho důvodu, aby se člověk mohl lépe uplatnit na trhu práce. Škola se pomocí vzdělávání snaží jedince připravit na to, aby dokázal uspět a postarat se o sebe v reálném světě. Roste tlak vyvíjený na jedince, na jeho individuální výkon, a to nezůstává bez vlivu na školu a na žákovské chování a jednání. Už děti mezi sebou přehnaně soutěží a všechny chtějí být ty nejlepší. To může přejít až ve stres jednotlivých žáků, kteří se neumí až tak ve třídě nebo v kolektivu prosadit. Proto by neměla škola pouze děti kvalifikovat do zaměstnání, ale také vychovávat, a to samozřejmě ve spolupráci s rodinou, která vždy nespolupracuje, protože má jiné priority než škola. V zájmu dítěte by bylo prospěšné, aby rodina a škola postupovala jednotně.

V současné době se setkáváme se stoupající agresivitou žáků na základních školách. Také se zvyšuje zkušenost s drogou a frekvence setkání s trestným činem v rovině viktimizace (proces, ve kterém se člověk stává obětí trestného činu) i delikvence. Proto se můžeme domnívat, že způsob dnešního života výrazně negativně ovlivňuje chování školáků a právě spolupráce školy a rodiny je nejdůležitějším faktorem v prevenci a eliminaci delikventního chování a jednání žáků.

Jakmile dítě začne chodit do školy, tak je zprvu pro dítě nejvýznamnější osobou učitel, ale postupem času nabývají na významu právě vztahy se spolužáky. Učitel žáka hodnotí pomocí známek, z čehož dítě odvozuje pocit vlastní hodnoty. Později se dítě opírá o hodnocení svými spolužáky. Význam spolužáků jako zrcadla a zdroje pocitu vlastní hodnoty stále stoupá s blížícím se dospíváním. Dospívající děti si musí samy vytvořit svoji vlastní identitu. K tomu jim má pomoci vrstevnická skupina, která se stane na prahu dospělosti nejvýznamnější referenční skupinou, jež zastíní všechny ostatní skupiny včetně rodiny. Nezletilý stále více času tráví mimo rodinu. Formující vliv vrs-

tevnických skupin se stále zvyšuje. Děti stále více času tráví ve formálních skupinách v kolektivních zařízeních (škola, kroužky...) i v neformálních skupinách v místě bydliště.

Nejdříve děti začnou vytvářet ve třídě skupinky, které se vyznačují určitými zvyklostmi a rituály. Vznikají podskupiny motivované společným zájmem nebo přirozeně dělené na dívky a chlapce. V některém případě tyto skupinky mohou být zárodkem asociálních part a to už na prvním stupni základní školy. Proto se škola snaží dbát na dodržování svých pravidel a popřípadě uděluje sankce, aby zamezila či alespoň omezila vznik těchto rizikových part.

Pro rizikovou mládež z dysfunkčních rodin je vrstevnická skupina důležitější než pro děti vyrůstající s rodinným zázemím, kde jsou jim přiměřeně vytyčovány povolené meze. Každá vrstevnická skupina představuje i pro dítě z funkční rodiny určitý stresující faktor, protože chtějí obstát před svými vrstevníky. U dětí frustrovaných nízkou podporou rodiny je pravděpodobné, že chtějí být kladně přijati skupinou. Na tyto děti má vůdce party největší vliv, kterého náležitě využívá. Rituálem delikventní skupiny bývá, aby jedinec spáchal nějaký závažný trestný čin a tím byl přijat do party. Potom je spojuje trestný čin a parta může vyhrožovat anonymním udáním. Tímto drží jedince v šachu.

Dle kriminologie je kriminalita skoro vždy páchaná v neformálních vrstevnických skupinách neboli partách.

1.2.3 Společnost a média

Sociální a ekonomický rozvoj neprobíhá v naší zemi rovnoměrně. Dynamicky se rozvíjejí velká města, turistická a lázeňská centra. Největší růst kriminality mají pořád města, kde bohatství není jen stabilitou, ale také výzvou a příležitostí pro páchaní trestné činnosti. V ČR má zatím Praha nejlepší podmínky pro vznik a růst kriminality. V roce 1997 byla zde spáchána celá čtvrtina všech evidovaných trestných činů. Dalšími místy pro páchaní kriminality jsou velká města obecně a také větší sídla na bývalém průmyslovém severu republiky. Urbanizace společnosti a zločinnost jsou v prokazatelném vztahu. Venkov má nižší ukazatele kriminality než města. Malá města mají nižší kriminalitu než velkoměsta.

Mezi jednotlivými vrstvami obyvatelstva jsou velké mezery, které lze jen těžce překonat. Pro spoustu dospívajících jsou cíle středních nebo vyšších vrstev nedosažitelné. Dnes pomocí médií a reklamy jsou všem vnucovány cíle bohatých, což jedince jako takového frustruje. Ideál seberealizace a sebevyjádření u velké části obyvatel splývá s konzumem věcí a s konzumem služeb. Univerzální hodnoty a cíle se objevily až s příchodem demokracie. Bohužel tento pojem u nás ještě není plně chápán. Lidé si spíše myslí, že mohou vše, když je demokracie. Mohou vše, ale v mezích zákona a také nesmí zasahovat do práv druhých lidí. V dnešní době se lidé honí za majetkem, nebo touží po kariéře. I když se už lidé narodí do rodiny, která disponuje jak financemi, tak sociálním kapitálem, stejně potřebují kvalitní vzdělání, vhodný okruh přátel, vhodnou strukturu zájmů atd. Společensky hendikepovaní dospívající, kteří nedisponují dostatečnými financemi ani sociálním kapitálem, hledají cíle a náhradní cesty, které zdánlivě vedou ke společenskému úspěchu. Konzumní ideály, šířené pomocí reklamy masovými médii, jsou přitažlivé i pro lidi, kteří se s nimi vnitřně neztotožňují, a tak se jejich zájem redukuje jen na symboly (oblečení, auta, peníze...) a na způsob jak co nejrychleji a pokud možno nejsnadněji jich dosáhnout, což může vést právě ke kriminálnímu chování.

Dalším faktorem, který může vyvolat u člověka kriminální chování je nezaměstnanost. Nejvíce ohroženi nezaměstnaností jsou lidé tzv. "před důchodem" a mladí lidé po skončení školy. Tito mladí lidé se nemohou uplatnit na trhu práce, protože buď mají nízkou kvalifikaci, nedostatek zkušeností nebo neochota zaměstnavatelů přijmout lidi bez praxe. Proto páčání trestných činů může být pro mnoho mladých lidí východiskem z jejich krizové životní situace. Zvyšování oceňování práce a postupné mizení nezaměstnanosti je jedním z prostředků snižování kriminality.

Stát však pozitivně působí svou sociální politikou, nabízí rodinám podpory, popřípadě vytváří podmínky pro alternativní rodinnou péči. Na úrovni regionů vytváří podmínky pro výchovu, vzdělání, rozvoj schopností a dovedností dětí jak ve škole tak i v mimoškolních aktivitách. Samozřejmostí je příkladné chování dospělých (jednotlivců i skupin) a též dodržování morálních hodnot, které by měly být preferovány, jelikož se dítě učí především příklady a vzory.

Nejchudší vrstva obyvatel má přes mnoho generací udržovanou subkulturu, která je sociology pokládána za jedinou reakci na život v nepříznivých podmínkách. Dle teorie Waltera Millera není primární příčinou delikventního chování dětí a mládeže pocházející z chudých rodin bariéra, na niž narazí, která je pro ně nepřekonatelná, ale je to právě ta subkultura v níž vyrůstají. Tato subkultura jedince vybaví jinou orientací, než je obvyklé pro jiné společenské třídy, se kterými je delikventní jednání neslučitelné. (3)

Na zločinnost mají bezpochyby taky svůj značný podíl média, hlavně pak televize, protože dnešní děti a dospívající tráví před televizí většinu svého volného času. Tento čas, který tráví sledováním médií, je v průměru vyšší než doba strávená při ostatních mimoškolních aktivitách, jimiž se děti a mládež v naší kultuře zabývají. Sledování televize ve vyspělých zemích stále stoupá a to platí i u nás. Podle průzkumů Saka (sportovní a kulturní organizace) v roce 1996 výrazně klesl zájem mladistvých o četbu časopisů, novin, knih, návštěvy v divadlech a galeriích a též zájem o aktivní sport. Navíc stoupl zájem o diskotéky a sledování televize. Pro mládež je atraktivní sledování populární hudby v televizi a stejným směrem zaměřené programy, dále filmy a české seriály. U lidí středního a vyššího věku vítězí zpravodajství, publicistika, vážná hudba a náboženské pořady. Problém není v čase stráveném málo užitečnými aktivitami, ale v obsahu těchto činností. S disponovanými jedinci naváže televize určité spojení, v němž mohou být syceny asociální sklony. Televize může jakéhokoliv jedince integrovat do společnosti díky sledování stejných programů. Nesledováním stejných pořadů nebo televize vůbec může být jedinec dezintegrovan ze společnosti, ve které žije. Tím je televize opravdu nebezpečná.

Mladí lidé nejvíce sledují televizi Nova, která je u nás uváděna experty jako televize s nejvíce negativními vlivy:

- „samoučelné zobrazování násilí a jeho zlehčování,
- vulgární zobrazování sexu a lidského těla snižující lidskou důstojnost,
- agresivita zaměřená proti některým náboženským, politickým, sociálním, etnickým či jiným skupinám,
- špatný příklad pro děti a mladistvé ohrožující jejich psychický, morální a sociální vývoj.“ (3, str.101)

Fiktivní násilí může mít škodlivé účinky na dospívající a mládež, rovněž i nejasná hranice mezi tím, co se opravdu stalo a co si autoři pořadu nadsadili pro větší sledovanost. Za normálních okolností má dítě již ve středním školním věku schopnost distancovat se od předváděného násilí a zaujímat k němu kritický postoj. Tato kritičnost se však dá vhodným druhem zábavného podání scén oslabovat. Již velmi malé děti, i roční, dokáží napodobovat to, co viděly v televizi. Kreslené seriály, kde se chovají postavičky agresivně, zvyšují fyzickou aktivitu dětí v mateřských školách a také zvyšují agresivitu vůči druhým dětem i hračkám. Dalším výzkumem se zjistilo, že děti, které dávají přednost agresivním programům, jsou učitelé a spolužáci hodnoceny jako agresivnější než děti, které tyto pořady nesledují. Z toho můžeme usoudit, že televize posiluje agresivitu nejen u disponovaných lidí, ale i u všech lidí. Zároveň u všech lidí posiluje pocit, že svět je více nebezpečný. Kromě tohoto pocitu také televizní násilí oslabuje citlivost na násilí, s nímž se člověk setkává v reálném životě. Nepřiměřený konzument televize ztrácí kontakt se skutečným světem, čímž může slábnout jeho schopnost odlišovat co je správné a nesprávné. Člověk tak může ztratit souvislosti s reálným životem okolo něj.

Dle studie Dr. Brandna Centerwalla sledování televizních programů v době dětství a časného dospívání zvyšuje kriminalitu těchto dětí s odstupem deseti až patnácti let, a to nezávisle na zemi, kde se tyto programy sledují. Negativní účinky dle psychologických výzkumů má televizní násilí především u dětí, které jsou k násilnému chování disponovány:

- dědičnými a konstitučními faktory,
- rodičovským nezájmem nebo nepřátelstvím,
- příslušností ke skupinám, jež sdílejí deviantní normy.

Všude ve světě se začíná s mediální výchovou a snaží se propagovat televizní a rozhlasové programy, které jsou vytvářeny přímo dětmi. Děti se zde učí, jak média filtrují informace. Výsledkem tohoto vzdělání by měla být mediální gramotnost, která je srovnatelná s literární gramotností. Z toho všeho vyplývá, že nejenom učitelé a rodiče, ale i tvůrci pořadů se podílejí na ovlivňování dětí a mládeže, proto při prevenci škodlivých účinků televize nelze spoléhat jenom na školu.

1.3 Právní odlišnosti ve věcech nezletilých a mladistvých

Lidé se dopouštějí deliktů v každém věku, avšak nejvíce v mládí a v rané dospělosti. V roce 2003 byl přijat zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže (dále ZSM), jenž nabyl účinnosti 1. ledna 2004. Tento zákon upravuje podmínky odpovědnosti dětí mladších 15 let a mladistvých za protiprávní činy uvedené v trestním zákoně, ukládání opatření za takové protiprávní činy a určuje postupy v těchto řízeních. Zákon stanovuje zvýšenou ochranu mladistvých v průběhu řízení: například ochrana před zveřejňováním informací umožňující identifikaci trestně stíhaného mladistvého, zásadní neveřejnost hlavního řízení, specializace soudů (soudců), rozšíření škály možných opatření ukládaných jako sankce a jejich diferenciací, položení důrazu na výchovu mladistvých pomocí mediačních programů. Současná česká právní úprava umožňuje trestně stíhat pouze osoby starší 15 let, které v době spáchání trestného činu dovršili 15 let. Mladistvá osoba je považována podle legislativy za trestně odpovědnou ve věku od 15 do 18 let, ale sankce jsou jí ukládány méně přísně než dospělému pachateli. Pachatelé pod patnáct let jsou ještě nezletilí, tzv. děti, které nejsou ještě trestně odpovědné.

Byl podán návrh novely trestního zákoníku na snížení hranice trestní odpovědnosti z 15 let na 14 let, který doposud nebyl schválen. Jako důvod pro snížení hranice je uváděna stoupající brutalita dětí mladších 15 let a jejich větší vyspělost, která jim umožňuje chápat důsledky jejich jednání. Většina odborníků podporuje komplexnější řešení a přiklání se k názoru, že samotné snížení hranice trestné odpovědnosti stejně problém neřeší. (19, str. 71)

Za provinění mladistvého se dle zákona č. 218/2003 Sb. ZSM neukládají tresty, ale opatření, která se mohou rozdělit na:

1. výchovná – dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení a napomenutí s výstrahou,
2. ochranná – ochranné léčení, ochranná výchova, zabránění věci,
3. trestní – obecně prospěšné práce, peněžité opatření, propadnutí věci, zákaz činnosti, vyhoštění, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu případně s dohledem, odnětí svobody nepodmíněně.

Dle ustanovení § 22 ZSM může soud pro mládež dítěti nebo mladistvému udělit ochrannou výchovu, pokud o jeho výchovu není řádně postaráno nebo je výchova zanedbávána. Od 12 do 15 let ji může udělit i například pro násilnou trestnou činnost nebo rozsáhlou trestnou činnost, pro kterou by po patnáctém roku života mohli být stíháni. Dle § 86 trestního zákona: „Spáchala-li osoba, která dovršila dvanáctý rok svého věku a je mladší než patnáct let, některý čin, za který tento zákon ve zvláštní části dovoluje uložení výjimečného trestu, uloží soud v občanskoprávním řízení její ochrannou výchovu; soud tak může učinit též tehdy, jestliže je to nutné k zajištění řádné výchovy osoby mladší než patnáct let, která spáchala čin, který by jinak byl trestným činem.“

Ochranná výchova se vykonává ve zvláštních výchovných zařízeních. Vyžaduje-li to však zdravotní stav chovance, vykonává se v léčebném ústavu.

Ve výkonu ochranné výchovy je nutno řádným pedagogickým vedením zabezpečit přípravu chovance na jeho budoucí povolání.

Mezi ústavní a ochranou výchovou shledáváme rozdíl. Ústavní výchova (§45 zákona o rodině) je nařizována dětem, jejichž rodiče neplní základní rodičovské povinnosti, nejsou schopni jim zajistit odpovídající rodičovskou výchovu, materiální zabezpečení, ohrožují jejich výchovu, např. jsou to děti rodičů, kteří jsou alkoholici, jsou ve vězení a nebo své děti týrají. Při rozhodování má přednost forma náhradní rodinné péče před ústavní. Ústavní zařízení jsou diferencována podle věku, schopností a podle důvodu, proč byla nařízena ústavní výchova (nepříznivý zdravotní stav, poruchy chování, apod.).

Ve věkové kategorii pod 15 let č. 218/2003 Sb. ZSM umožňuje, aby stát v občanském soudním řízení reagoval i na delikvenci těchto dětí. U závažnějších trestných činů se automaticky v této věkové kategorii neupouští od stíhání a soudního řízení. Řízení u dětí mladších 15 let není pojato jako trestní řízení, ale občanské soudní řízení, a to vycházející z úpravy ve věcech péče soudu o nezletilé a podpůrně se řídí občanským soudním řádem. Právní úprava možných opatření je pro nezletilé ve svém důsledku přísnější než u mladistvých, neboť škála možných opatření u dětí pod 15 let je mnohem užší.

1.4 Kriminalita v ČR

1.4.1 Stav a vývoj kriminality v ČR

V roce 2005 bylo na území České republiky Policií ČR evidováno 344 060 trestných činů. Z dlouhodobého hlediska došlo k určitému pozitivnímu vývoji. Vrcholu v počtu evidovaných trestných činů dosáhl stav v roce 1999, od té doby se postupně jejich počet snižoval a údaj za rok 2003 byl nejnižší od roku 1993.

„Snižily se počty evidovaných trestných činů základních druhů kriminality – hospodářské, násilné, mravnostní i majetkové. Pokud se týká nejvýraznějších kvantitativních výkyvů ve vývoji kriminality, výrazně klesl počet zjištěných trestných činů hospodářské kriminality, stagnuje počet zjištěných trestných činů násilné kriminality, problémem zůstávají loupeže, vzrostl také počet evidovaných trestných činů loupeže na finančních institucích.“ (16)

Počet evidovaných trestných činů majetkové kriminality za rok 2004 a 2005 byl téměř stejný. Týká se to i evidovaných vloupání do bytů či krádeží motorových dvoustopých vozidel i krádeží věcí z automobilů. Výrazně klesl počet krádeží vloupáním do rekreačních objektů, ale oproti tomu vzrostl počet evidovaných kapesních krádeží. Počet krádeží vloupáním v roce 2005 byl nejnižším počtem od roku 2003. Trestné činy krádeží aut se od roku 2000 pohybovaly mezi 22 - 24 tisíci. Přetrvávajícím problémem jsou krádeže věcí z aut. Stav se nezhoršuje, ale také nezlepšuje a jejich počet je skutečně vysoký. V roce 2003 bylo evidováno více než 65 tisíc těchto trestných činů. Počet evidovaných kapesních krádeží dosáhl téměř 14 tisíc a roste i počet krádeží osobních věcí (krádeže kabelek, batohů či krádeže z nich), které jen ve srovnání s rokem 2002 vzrostly o více jak 2 000.

V roce 2005 bylo Policií České republiky zaznamenáno 344 060 trestných činů a z toho bylo dosud objasněno 135 281, což činí 39% z celkového počtu. Nejvíce trestných činů bylo spácháno recidivisty a osobami pod vlivem alkoholu a také pachateli do 17 let.

Ve statistice kriminality zveřejněné Ministerstvem vnitra České republiky za roky 2002 – 2006 jsou nejvíce zastoupeny majetkové trestné činy - konkrétně jde o poškozování cizí věci a podvody. Mezi další trestné činy (ve statistikách za rok 2002 – 2006) patří

krádeže prosté a po nich krádeže vloupáním - nejčastěji věci z automobilů a z objektů. Počet krádeží prostých měl nejvyšší hodnotu v roce 2003 a pak měly tendenci klesat, o čemž se můžeme přesvědčit z tabulek 1 – 5. Nejčastěji byly páčány recidivisty. V evidenci hospodářských činů dominoval úvěrový podvod, neoprávněné držení platební karty, podvod a zpronevěra. Co se týče vražd, bylo jich na území České republiky v roce 2006 spácháno 231. Nejvíce se na nich podíleli recidivisté, anebo jsou spáchány pod vlivem alkoholu. Z násilných trestných činů bylo nejčastější úmyslné ublížení na zdraví a loupeže.

Tabulka 1 Přehled trestných činů za rok 2002

2002		
Název	Zjištěno	Nezletilý 1-14
vraždy	234	0
násilné činy	23 555	1 024
mravnostní činy	2 046	112
krádeže vloupáním	72 040	1 286
krádeže prosté	164 631	1 377
majetkové činy	256 308	3 074
ostatní krim.činy	22 364	663
zbývající kriminalita	25 328	207
hospodářská kriminalita	40 213	105
CELKOVÁ KRIMINALITA	372 341	5 185

Tabulka 2 Přehled trestných činů za rok 2003

2003		
Název	Zjištěno	Nezletilý 1-14
vraždy	232	0
násilné činy	22 358	873
mravnostní činy	1 898	120
krádeže vloupáním	68 901	1 027
krádeže prosté	166 654	1 468
majetkové činy	253 372	2 731
ostatní krim.činy	23 183	698
zbývající kriminalita	23 455	150
hospodářská kriminalita	31 451	120
CELKOVÁ KRIMINALITA	357 740	4 692

Tabulka 3 Přehled trestných činů za rok 2004

2004

Název	Zjištěno	Nezletilý 1-14
vraždy	227	4
násilné činy	23 579	705
mravnostní činy	1 909	92
krádeže vloupáním	64 695	808
krádeže prosté	162 139	994
majetkové činy	243 808	1 953
ostatní krim.činy	23 894	359
zbývající kriminalita	24 039	100
hospodářská kriminalita	33 464	110
CELKOVÁ KRIMINALITA	351 629	3 319

Tabulka 4 Přehled trestných činů za rok 2005

2005

Název	Zjištěno	Nezletilý 1-14
vraždy	186	1
násilné činy	21 684	581
mravnostní činy	1 849	104
krádeže vloupáním	57 956	683
krádeže prosté	154 124	999
majetkové činy	229 279	1 786
ostatní krim.činy	24 692	434
zbývající kriminalita	22 585	81
hospodářská kriminalita	43 882	100
CELKOVÁ KRIMINALITA	344 060	3 086

Tabulka 5 Přehled trestných činů za rok 2006

2006		
Název	Zjištěno	Nezletilý 1-14
vraždy	231	1
násilné činy	19 171	544
mravnostní činy	1 615	74
krádeže vloupáním	53 503	642
krádeže prosté	151 136	1 044
majetkové činy	221 707	1 820
ostatní krim.činy	20 878	407
zbývající kriminalita	33 541	144
hospodářská kriminalita	39 473	101
CELKOVÁ KRIMINALITA	336 446	3 090

Obecně můžeme říci, že kriminalita dětí a mladistvých je přehnaně medializovaná. V roce 1989 se o dětské kriminalitě prakticky nemluvalo, přestože tehdy byl podíl kriminality mládeže na celkové kriminalitě vyšší o 1,17% než v roce 1999. Totéž platí i o brutalitě dětí, která se vyskytovala v různé formě a intenzitě případ od případu, nejčastěji jako šikana mezi dětmi. Když porovnáme uvedené tabulky a srovnáme tabulku 1 s tabulkou 4, tak zjistíme, že kriminalita dětí a kriminalita celkově od roku 2002 pomalu klesla, a to u nezletilých o 2 099 trestných činů a v celkové kriminalitě to je o 28 281 trestných činů méně. V tabulkách jsou znázorněny pouze zjištěné trestné činy. Není zde započítána latentní kriminalita. Dále z tabulek můžeme vyčíst, že kriminalita dětí klesla až na rok 2006 a celková kriminalita klesla. Proto jsou obavy z narůstající kriminality přehnané.

Děti a mladiství se nejčastěji dopouští majetkové trestné činnosti, krádeží prostých a vloupáním. I v tabulkách 1-5 to lze vyčíst. Krádež bychom mohli definovat jako přisvojení si cizí věci a způsobit tím škodu nikoli nepatrnou (rozumí se tím škoda dosahující částky nejméně 5 000 Kč) nebo spáchání činu vloupáním (tj. překonáním překážky k dosáhnutí a přisvojení si cizí věci). Majetková trestná činnost těchto věkových kategorií se zásadně neodlišuje od stejné trestné činnosti páchané dospělými pachateli.

U mladistvých jde zejména o vloupání do automobilů, restaurací, prodejen, domů, chat, garáží, kanceláří a novinových stánků. V objektech jsou odcizovány různé

předměty, peníze, potraviny, jízdní kola, alkohol a cigarety. Dochází rovněž ke vloupání do hracích automatů. Častěji se objevují případy krádeží ke škodě rodičů či dalších příbuzných. S majetkovou trestnou činností je i u mladistvých bezprostředně spojeno páchaní trestných činů porušování domovní svobody a poškozování cizí věci. Další skupinou jsou pachatelé, kteří se dopouštějí trestných činů, jejichž charakteristickým prvkem je násilí, které je namířeno proti životu nebo zdraví lidí, svobodě a lidské důstojnosti. Zde patří především trestný čin porušování domovní svobody, trestné činy ublížení na zdraví, loupeže, vydírání, ale i výtržnictví, omezování osobní svobody a pohlavní zneužívání. U trestných činů obecně nebezpečných se jedná o trestné činy, které souvisí s nedovolenou výrobou a držením omamných, psychotropních látek a jedů a s jejich šířením. U trestných činů hrubě narušujících občanské soužití jde o pachatele, kteří útočí na některý národ, jeho jazyk nebo některou rasu či vyznání, k nimž lze přiřadit trestné činy proti lidskosti.

U nezletilých i u mladistvých je nejvíce zastoupen trestný čin krádeže a dalšími dvěma nejfrekventovanějšími delikty jsou trestné činy poškozování cizí věci a porušování domovní svobody. Dále následují trestné činy jako jsou ublížení na zdraví, vydírání, výtržnictví, loupeže a pohlavní zneužívání. Statistické údaje o kriminalitě dětí jsou ovlivněny tím, že někteří nedospělci jsou během kalendářního roku oznamováni pro trestnou činnost mnohokrát.

1.4.2 Stav kriminality ve Zlínském kraji

Podle zjištěných informací o kriminalitě z internetových stránek Zlínského kraje a pomocí statistik z Ministerstva vnitra můžeme z tabulek 6-9 pozorovat, že kriminalita ve Zlínském kraji od roku 2003 měla stoupající tendenci. Mezi rokem 2003 a 2004 nebyl tak markantní rozdíl, i když zde byla mírně narůstající tendence v počtu spáchaných trestných činů, ale v počtu nezletilých a mladistvých pachatelů byl mírný pokles. Výrazný vzestup v evidovaných trestných činech byl v roce 2005, kdy bylo zaznamenáno třikrát více trestných činů než za rok 2004. A také znatelně stoupl počet nezletilých a mladistvých pachatelů, a to třikrát (tj. u nezletilých ze 30 na 97 pachatelů, u mladist-

vých z 98 na 317). V roce 2006 mírně klesl počet trestných činů i počet mladistvých pachatelů, ale dětských pachatelů byl nepatrný nárůst.

Nejčastěji evidované páchané trestné činy ve Zlínském kraji za rok 2005 byly majetkové trestné činy, kde znatelně narostl počet evidovaných trestných činů více než dvakrát vzhledem k roku 2004. Počet nezletilých a mladistvých pachatelů byl značně vysoký, a to 59 nezletilých pachatelů a 187 mladistvých pachatelů. Nejčastěji páchaným trestným činem v kategorii majetkové trestné činnosti byly krádeže prosté, jejichž počet se meziročně zvýšil více než dvakrát, a počet dětských pachatelů vzrostl téměř třikrát a počet mladistvých pachatelů vzrostl skoro čtyřikrát. Krádeže vloupáním jsou v této kategorii na druhém místě, kde počet evidovaných trestných činů stoupl více než dvaapůlkrát, počet nezletilých pachatelů se navýšil více jak čtyřikrát a mladistvých pachatelů více než šestkrát. Další místo patří hospodářským činům, které též zvýšily svůj počet asi na čtyřnásobek. Počet násilných trestných činů stoupl třikrát. Významným počtem v této kategorii byli dětské pachatelé, kde se jejich počet navýšil ze 2 pachatelů na 18 a u mladistvých pachatelů tento počet vzrostl z 10 na 43 pachatelů. Dalšími trestnými činy byly činy mravnostní a pak vraždy, jejichž počet se zdá alarmující. Za rok 2004 byla 1 vražda a za rok 2005 jich bylo v evidenci zaznamenáno 13. Naštěstí ani jedna vražda nebyla spáchána dětským nebo mladistvým pachatelem.

Rok 2006 opět přináší mírný pokles trestných činů ve výše zmíněných kategoriích.

Tabulka 6 Přehled trestných činů za rok 2006 ve Zlínském kraji

2006 Zlínský kraj

Název	zjištěno	objasněno	pach.dítě	pach.mladistvý
Vraždy	7	6	0	0
Násilné činy	649	531	16	24
Mravnostní činy	51	43	2	5
Krádeže vloupáním	1 547	414	14	35
Krádeže prosté	3 420	903	31	80
Majetkové činy	5 480	1 591	50	133
Ostatní krim. činy	747	615	20	32
Zbývající kriminalita	1 547	1 462	11	29
Hospodářské činy	1 413	1 009	2	5
CELKOVÁ KRIMINALITA	9 887	5 271	101	228

Tabulka 7 Přehled trestných činů za rok 2005 ve Zlínském kraji

2005 Zlínský kraj

Název	zjištěno	objasněno	pach.dítě	pach.mladistvý
Vraždy	13	11	0	0
Násilné činy	794	679	18	43
Mravnostní činy	43	37	0	7
Krádeže vloupáním	1 675	507	23	73
Krádeže prosté	3 547	926	30	104
Majetkové činy	5 782	1 738	59	187
Ostatní krim. činy	909	805	14	63
Zbývající kriminalita	1 085	1 055	3	9
Hospodářské činy	1 568	1 087	3	8
CELKOVÁ KRIMINALITA	10 181	5 402	97	317

Tabulka 8 Přehled trestných činů za rok 2006 ve Zlínském kraji

2004 Zlínský kraj

Název	zjištěno	objasněno	pach.dítě	pach.mladistvý
Vraždy	1	1	0	0
Násilné činy	261	187	2	10
Mravnostní činy	19	15	0	4
Krádeže vloupáním	624	161	5	12
Krádeže prosté	1 577	343	12	27
Majetkové činy	2 487	619	20	42
Ostatní krim. činy	333	267	5	37
Zbývající kriminalita	407	382	2	3
Hospodářské činy	433	333	1	2
CELKOVÁ KRIMINALITA	3 955	1 818	30	98

Tabulka 9 Přehled trestných činů za rok 2003 ve Zlínském kraji

2003 Zlínský kraj

Název	zjištěno	objasněno	pach.dítě	pach.mladistvý
Vraždy	2	1	0	0
Násilné činy	221	162	2	2
Mravnostní činy	28	24	0	2
Krádeže vloupáním	720	178	0	31
Krádeže prosté	1 416	327	14	26
Majetkové činy	2 374	637	16	67
Ostatní krim. činy	259	215	7	22
Zbývající kriminalita	423	403	5	2
Hospodářské činy	535	429	1	5
CELKOVÁ KRIMINALITA	3 875	1 796	31	100

1.4.3 Stav kriminality v Uherském Hradišti

Stav kriminality podle statistik Okresního ředitelství v Uherském Hradišti, kam spadají obvodní oddělení: Uherské Hradiště, Uherský Brod, Uherský Ostroh, Bojkovice a Buchlovice. Tento stav celkové kriminality je vyobrazen v tabulkách 10-13, kde jsou zahrnuty všechny obvody v okrese. Od roku 2003 do roku 2005 počet trestných činů mírně klesl, a to ze 2 111 trestných činů na 1 922 trestných činů. V roce 2006 došlo opět k nárůstu v počtu trestných činů, a to na 2 135. Nejčetnějším trestným činem jsou krádeže prosté, jejichž počet je kolísavý a po nich následují krádeže vloupáním.

Tabulka 10 Přehled trestných činů za rok 2006 v Uherském Hradišti

2006		
Název	zjištěno	objasněno
Vraždy	3	
Násilné činy	137	108
Mravnostní činy	10	9
Krádeže vloupáním	301	65
Krádeže prosté	733	197
Majetkové činy	1 141	314
Ostatní krim. činy	197	172
Zbývající kriminalita	352	322
Hospodářské činy	298	218
CELKOVÁ KRIMINALITA	2 135	1 143

Tabulka 11 Přehled trestných činů za rok 2005 v Uherském Hradišti

2005		
Název	zjištěno	objasněno
Vraždy	0	
Násilné činy	154	124
Mravnostní činy	1	1
Krádeže vloupáním	317	84
Krádeže prosté	560	164
Majetkové činy	973	288
Ostatní krim. činy	242	196
Zbývající kriminalita	263	251
Hospodářské činy	289	199
CELKOVÁ KRIMINALITA	1 922	1 059

Tabulka 12 Přehled trestných činů za rok 2004 v Uherském Hradišti

2004

Název	zjištěno	objasněno
Vraždy	1	
Násilné činy	139	114
Mravnostní činy	14	11
Krádeže vloupáním	350	103
Krádeže prosté	896	162
Majetkové činy	1 147	327
Ostatní krim. činy	259	211
Zbývající kriminalita	293	284
Hospodářské činy	255	172
CELKOVÁ KRIMINALITA	2 108	1 120

Tabulka 13 Přehled trestných činů za rok 2003 v Uherském Hradišti

2003

Název	zjištěno	objasněno
Vraždy	1	
Násilné činy	153	113
Mravnostní činy	7	6
Krádeže vloupáním	389	122
Krádeže prosté	709	163
Majetkové činy	1 181	321
Ostatní krim. činy	325	197
Zbývající kriminalita	259	236
Hospodářské činy	276	214
CELKOVÁ KRIMINALITA	2 111	1 087

Statistika trestných činů spáchaných pouze v Uherském Hradišti od roku 2003 do roku 2006 je k nahlédnutí v tabulce 14, kdy počet trestných činů kolísá od 602 po 678 trestných činů. Opět v nejvyšším počtu jsou krádeže prosté, které měly klesající tendenci, ale v roce 2006 jejich počet opět stoupl. Stejně je to i s krádežemi vloupáním, jež jsou hned na druhém místě.

Tabulka 14 Přehled trestných činů za rok 2003 - 2006 ve městě Uherském Hradišti

Město Uherské Hradiště **zjištěno**

Název	2003	2004	2005	2006
Násilné činy	51	33	54	40
Krádeže vloupáním	85	88	71	82
Krádeže prosté	290	261	189	272
Majetkové činy	403	379	294	292
CELKOVÁ KRIMINALITA	625	652	602	678

Kriminalita u nezletilých pachatelů v Uherském Hradišti do roku 2005 zaznamenala mírný nárůst a v roce 2006 mírně klesla. U mladistvých pachatelů počet trestných činů měl vzrůstající tendenci až do roku 2006.

Tabulka 15 Přehled trestných činů za rok 2004 v Uherském Hradišti spáchaných dětmi
2004 Uherské Hradiště

druh trestného činu	pachatel 1-15	pachatel 16-18
násilné	5	13
krádeže prosté a vloupáním	12	20
ostatní krim.činy	3	2
zbývající kriminalita	3	8
hospodářské činy	0	2
celková kriminalita	23	45

Tabulka 16 Přehled trestných činů za rok 2005 v Uherském Hradišti spáchaných dětmi
2005 Uherské Hradiště

druh trestného činu	pachatel 1-15	pachatel 16-18
násilné	7	5
krádeže prosté a vloupáním	15	25
ostatní krim.činy	4	17
zbývající kriminalita	5	9
hospodářské činy	0	1
celková kriminalita	31	57

Tabulka 17 Přehled trestných činů za rok 2006 v Uherském Hradišti spáchaných dětmi
2006 Uherské Hradiště

druh trestného činu	pachatel 1-15	pachatel 16-18
násilné	3	8
krádeže prosté a vloupáním	17	44
ostatní krim.činy	4	15
zbývající kriminalita	4	8
hospodářské činy	0	2
celková kriminalita	28	77

2. CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY

Hlavním cílem práce je výzkum zaměřený na kriminalitu a delikvenci na základních školách na území uherskohradištského okresu, kde pomocí dotazníkové techniky chci zjistit počet krádeží a drobných přestupků v rámci vybraných základních škol.

V Uherském Hradišti stoupá počet trestných činů spáchaných nezletilými a mladistvými a drobné krádeže na základních školách jsou častější než dříve. Také je časté setkání dětí s trestným činem, a to buď jako pachatel, oběť nebo svědek. Je relevantní se domnívat, že způsob dnešního života výrazně negativně ovlivňuje chování školáků.

3. METODIKA

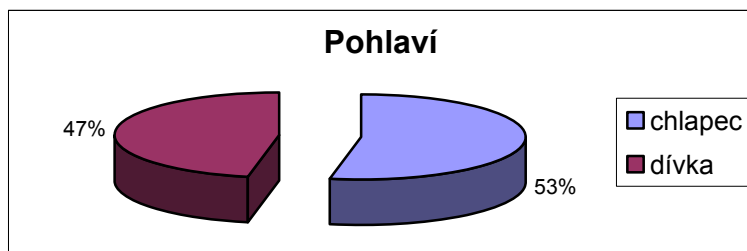
Metodika k teoretické části bakalářské práce spočívala ve shromažďování teoretických informací na základě studia odborné literatury, ale také k využívání webových stránek Ministerstva vnitra ČR a Policie ČR. Dále jsem využila získané informace z rozhovorů s odborníky, kteří s danou problematikou pracují, a také jsem mohla v práci využít své vlastní zkušenosti, které jsem získala praxí v sociálních zařízeních pro děti a mládež (SVP Help, Cháráč K-centrum, Tulip Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež a Oddělení Sociálně právní ochrany dětí Městský úřad, které se nacházejí v Uherském Hradišti).

Pro praktickou část jsem zvolila techniku pomocí dotazníků, kterou jsem použila k získání informací od žáků základních škol v okolí Uherského Hradiště a přímo ze školy v Uherském Hradišti. Dále jsem využila informace získané od Policie ČR v Uherském Hradišti a informace získané na webových stránkách Ministerstva vnitra ČR.

4. VÝSLEDKY

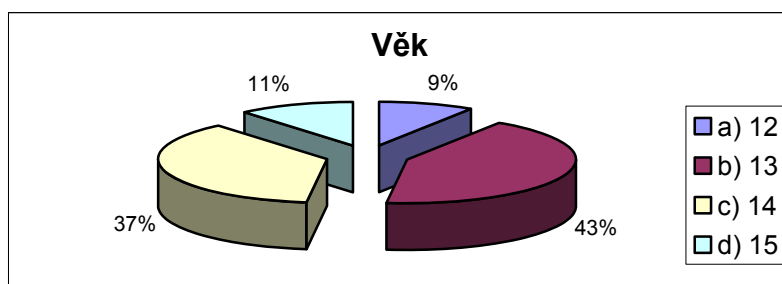
4.1 Výsledky prvního stupně třídění

Graf 1

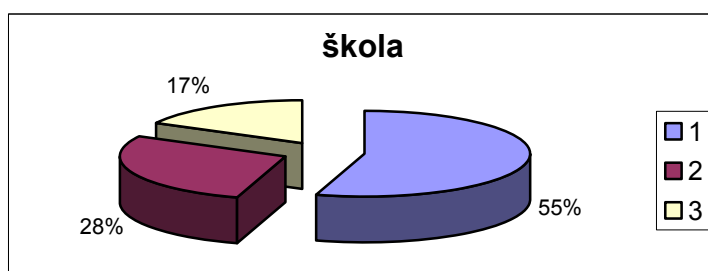
Na grafu 1 je vyobrazen poměr chlapců a dívek ze zkoumaného vzorku, který se skládal celkem ze 196 žáků základních škol, z toho 104 chlapců a 92 dívek.

Graf 2

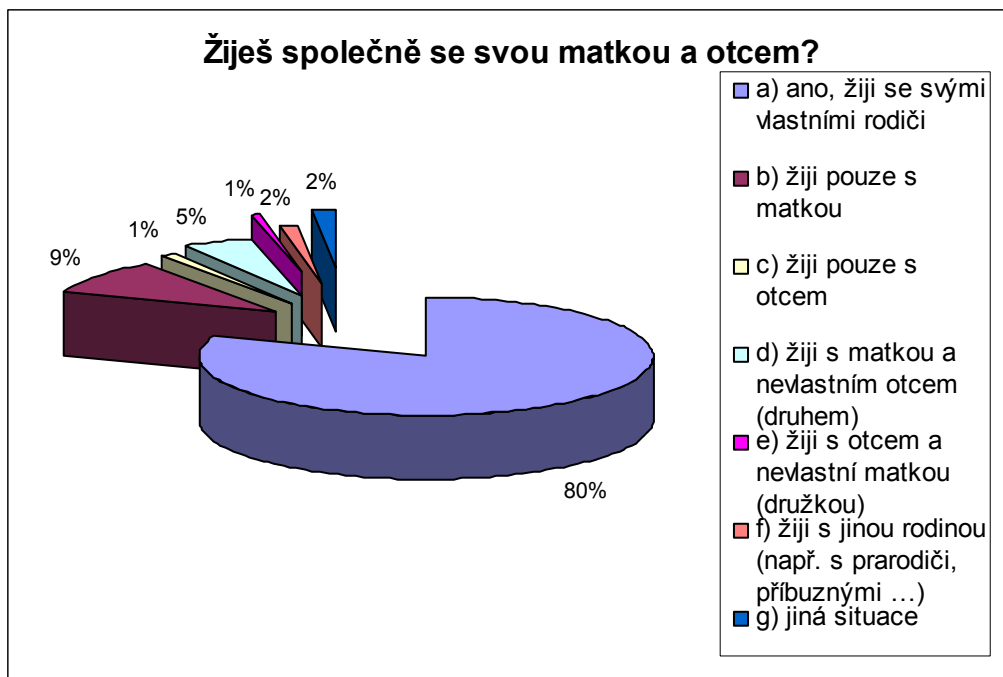
Tento graf vyobrazuje jednotlivé věkové skupiny, které jsou ve vzorku zahrnuty. Nejčastější je zastoupení žáků ve věku 13 (84 dětí) a 14 (72 dětí) let.

Graf 3

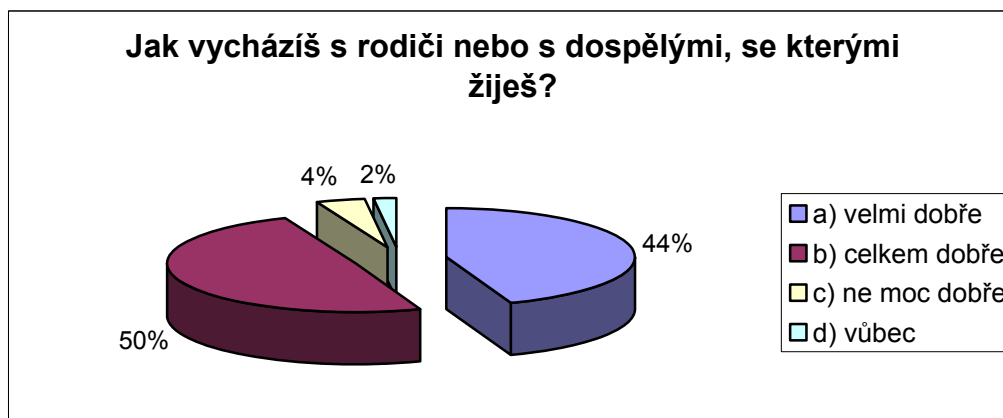
Nejčetnější zastoupení má škola 1, 107 žáků (55%), která se nacházela ve městě a další školy jsou vesnické, a to je celkem 45% (89 žáků).

Graf 4

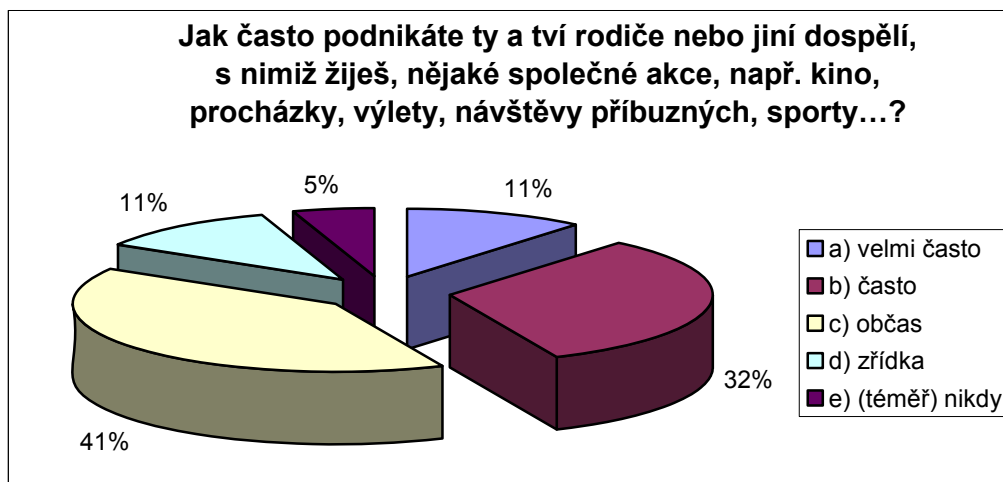
Zde je uvedeno, s kým žáci žijí. 80% vzorku žije se svými vlastními rodiči, což poukazuje na slušné rodinné zázemí respondentů.

Graf 5

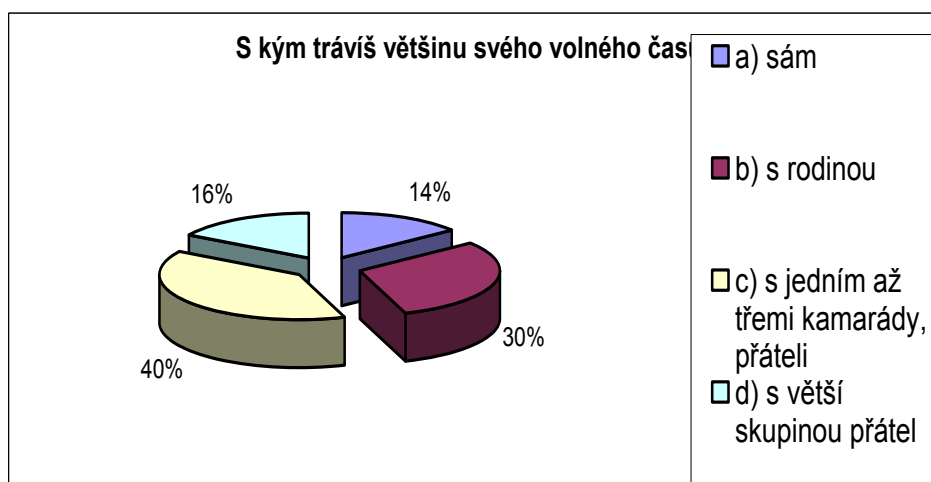
Na grafu můžeme vidět, že většina dětí vychází s rodiči či jinými dospělými, se kterými žije velmi dobře (44%) a celkem dobře (50%), což je dohromady 94% (tj. 184 respondentů).

Graf 6

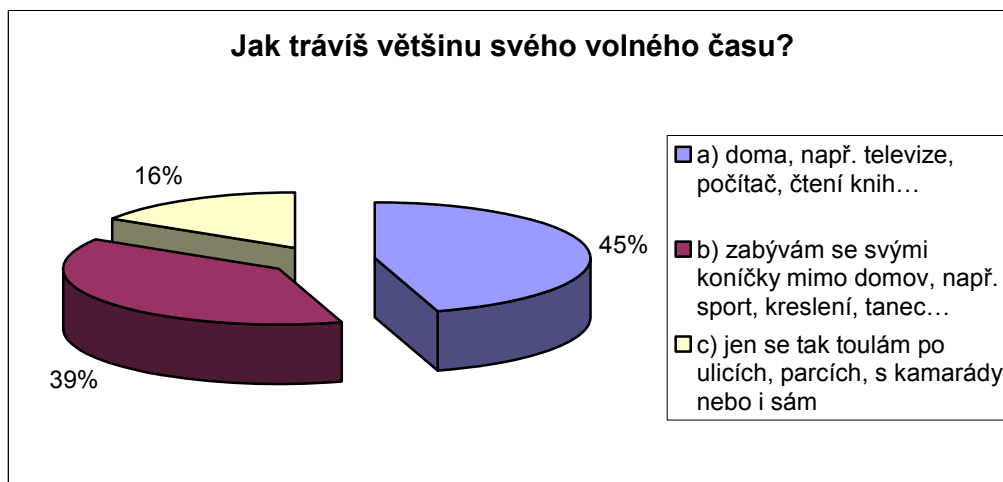
Tato otázka testovala, jak často rodiny podnikají společné akce. Nejčastější odpovědí je často (32%) a občas (41%), odpovědi zřídka a (téměř) nikdy je 16%.

Graf 7

Žáci ze zkoumaného vzorku svůj volný čas tráví nejčastěji s jedním až třemi kamarády 40% (76 respondentů) anebo s rodinou (30% respondentů), potom se skupinou přátel, a to 32 dětí, tj. 16% a zbytek tráví svůj volný čas sami.

Graf 8

Svůj volný čas doma tráví 88 respondentů (tj. 45%), svými koníčky mimo domov 39% (tj. 75 respondentů) a 16% se jich toulá po ulici.

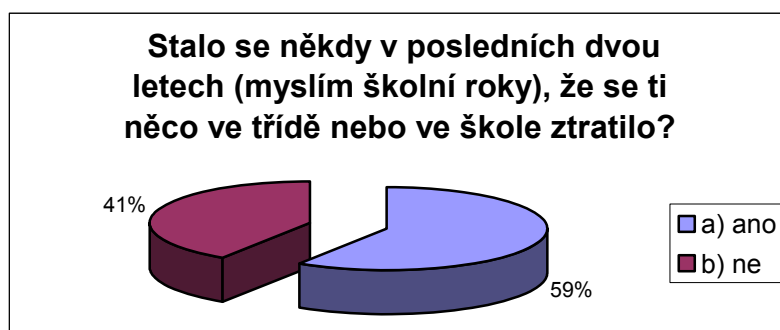
Graf 9

Zde graf ukazuje, že 51% žáků rodiče nebo jiní dospělí nedovolí v noci pobývat mimo domov, ale 40% (tj. 79 dětí ze 196) už má povolenou opustit domov v noci jednou až dvakrát za týden a zbylých 9% se pohybuje v rozmezí od třikrát až po denní chození ven, to je 16 dětí. Téměř celá polovina dětí má povolenou alespoň jednou za týden jít v noci mimo domov.

Shrnutí grafů 4 až 9: Většina dětí žije se svými vlastními rodiči (80%) a vychází s rodiči či jinými dospělými, se kterými bydlí velmi dobře nebo celkem dobře, a to 94%. Rodinné aktivity rodičů s dětmi provozují občas (41%), často (32%) nebo dokonce velmi často (11%). Dále 30% svůj volný čas tráví s rodinou a 40% s jedním až třemi přáteli, 14% sám a 16% s partou přátel. Nejčastěji svůj volný čas tráví doma nebo koutičky mimo domov. Téměř polovina žáků má dovoleno rodiči aspoň jednou za týden pobývat v noci mimo domov.

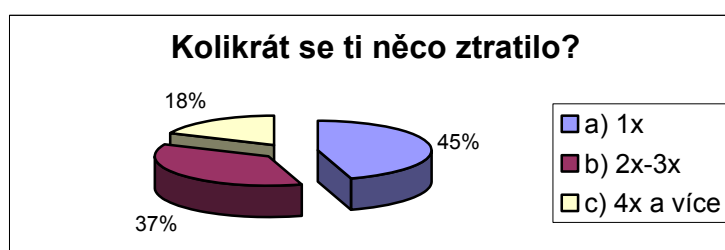
Graf 10

Za poslední dva školní roky se v 59% ve třídě nebo ve škole něco ztratilo, což je 115 dětem ze vzorku 196 dětí.

Následující grafy 11 až 16 vychází z celku 115 respondentů, protože tyto otázky vyplňovali ti žáci, kteří v grafu 10 měli odpověď ano.

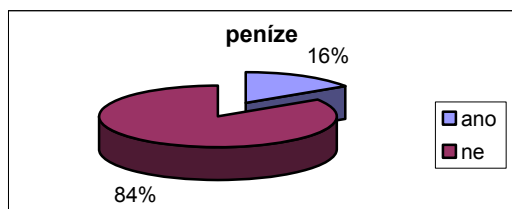
Graf 11

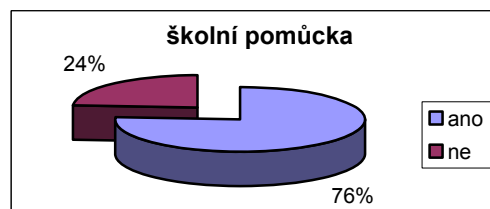
Více jak polovině se něco ztratilo aspoň 2x, tj. 55% (63 žákům), 45% (52 žákům) 1x.

Co to bylo co se ti ztratilo?

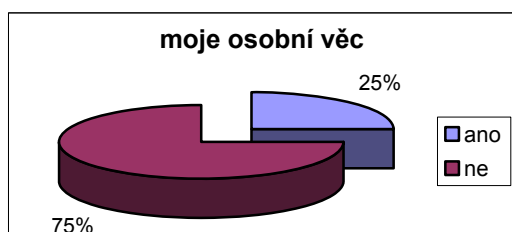
Graf 12

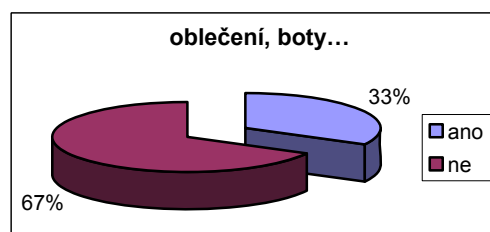
Graf 13

Graf 14

Graf 15

Nejčastěji se ve škole žákům ztratila školní pomůcka, a to v 76% případů, ve 33% (37x) se ztratilo nějaké oblečení, boty..., pak následují osobní věci (jako je kalkulačka, mobil...), tj. 25% (28x). Na posledním místě jsou peníze a to v 16% (18x).

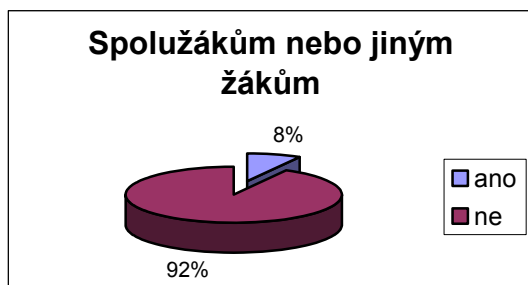
Graf 16

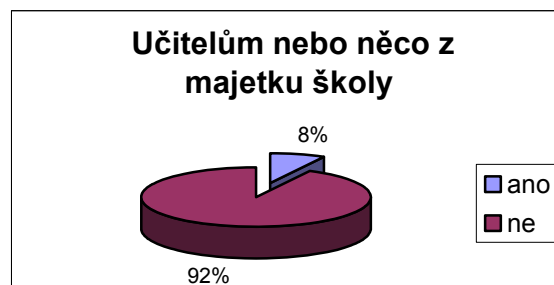
Hodnota věcí, které se ve škole žákům ztrácí je nejčastěji 50-500 Kč, tj. 81%. Toto jsou drobné krádeže ve formě přestupků. 10% věcí má hodnotu 501-2000 Kč, 9% věcí je v hodnotě 2001 Kč a více.

Odcizil/a jsi ty sám/a někdy v minulosti něco ve škole?

Graf 17

Graf 18

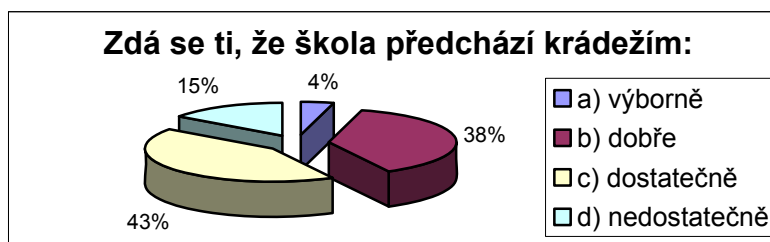
8% žáků se přiznává, že sami někdy v minulosti něco odcizili jak spolužákům a jiným žákům, tak i učitelům nebo z majetku školy.

Graf 19

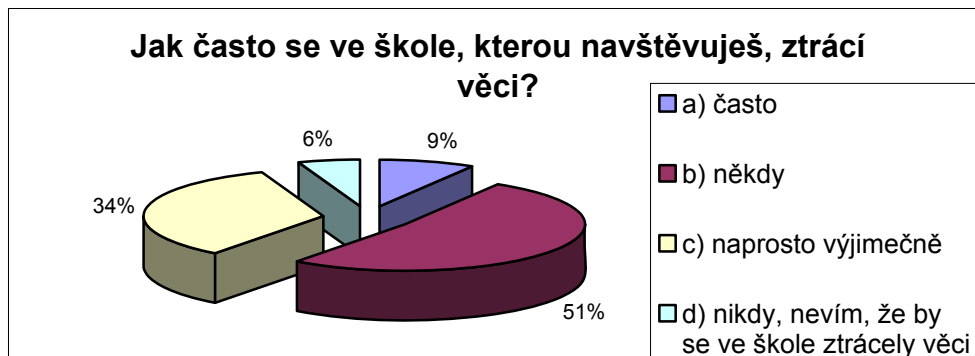
Děti si nemyslí, že se ve škole krade více než dřív.

Graf 20

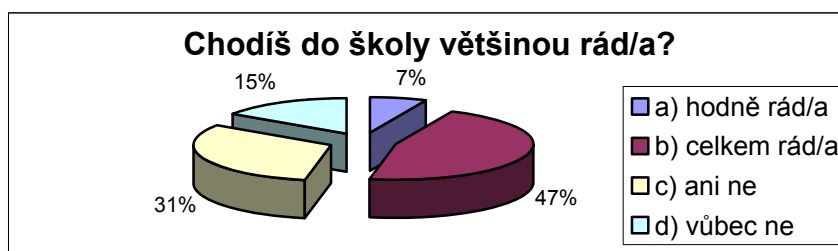
Většina žáků má dojem, že škola krádežím předchází dostatečně (43%) nebo dobře (38%). Výborně si myslí pouze 4% žáků a nedostatečně 15%.

Graf 21

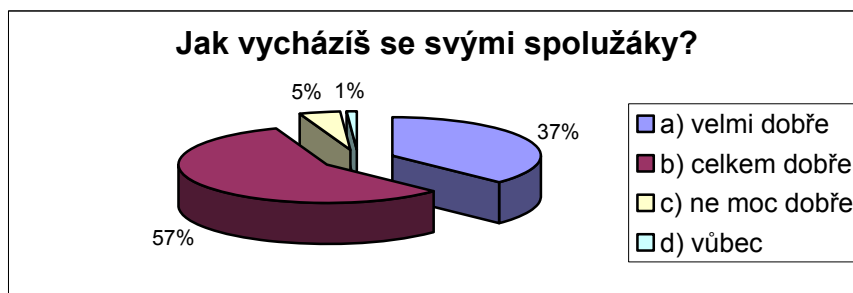
51% žáků uvádí, že se ve škole, kterou navštěvují, ztrácí věci někdy, 40% uvádí, že naprosto výjimečně nebo nikdy, a pouze 9% mají dojem, že často.

Graf 22

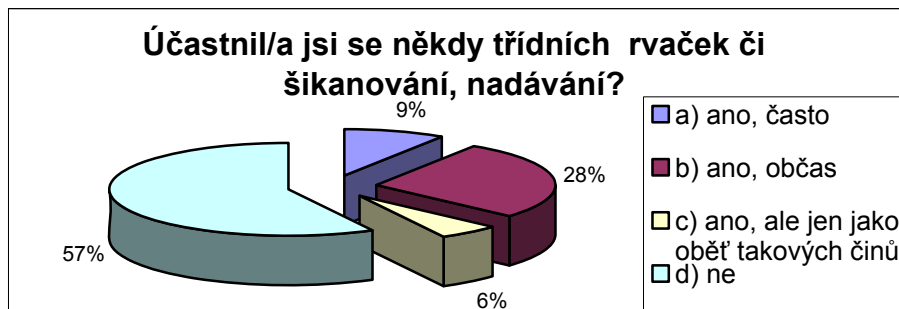
Přes polovina dětí navštěvuje školu hodně a celkem ráda, zbytek dětí školu ráda nenavštěvuje.

Graf 23

Z 94%, tj. 185 žáků vychází s ostatními spolužáky velmi nebo celkem dobře, pouze 6% (11 dětí) se svými spolužáky moc dobře nebo vůbec nevychází.

Graf 24

6% (11) žáků se označují jako oběti šikanování či rvaček, z nich 10 žáků zaznamenalo, že se spolužáky vychází velmi dobře nebo dobře.

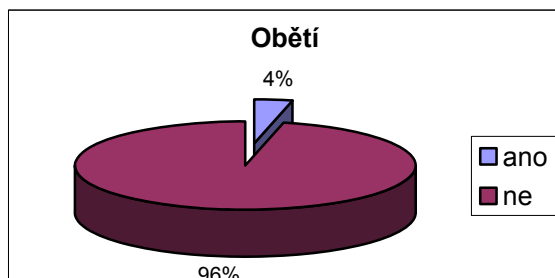
Graf 25

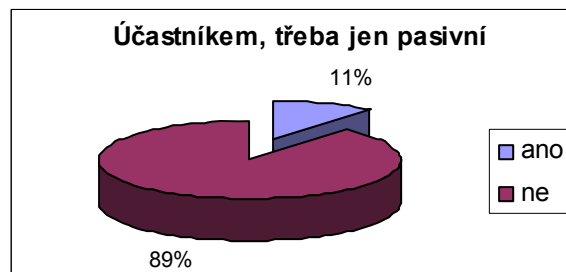
Více než polovina žáků se cítí ve škole a v jejím okolí bezpečně, jen 7% (13 žáků) se bezpečně necítí, ale mezi ně nemůžeme zahrnout právě ty, kteří se stávají obětí šikany, protože 9 žáků z 11 šikanovaných vyplnilo, že se ve škole a jejím okolí cítí bezpečně nebo jak kdy.

Byl/a jsi v posledním kalendářním roce (2006) účastníkem, svědkem nebo obětí nějakého trestného činu, např. prodej drog, krádeže, loupeže, přepadení...?

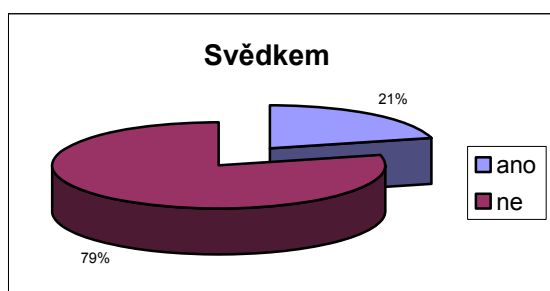
Graf 26

Graf 27

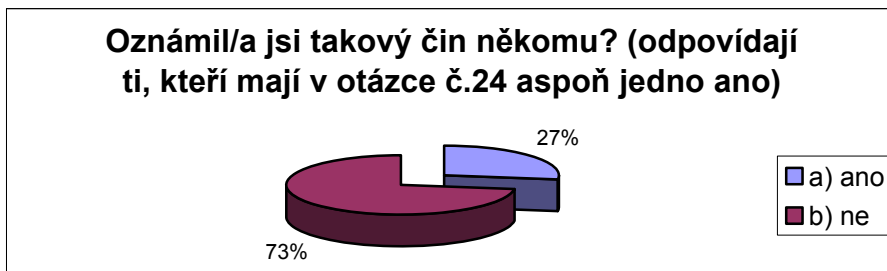
Graf 28

Grafy 26 až 28 ukazují, kolik dětí ve věku 12 až 15 let se stalo obětí, účastníkem, třeba i jen pasivním a nebo svědkem trestného činu. Zde každý výsledek vychází z celkového počtu 196 dotazovaných. Nejčastěji se děti stávají svědky trestného činu, a to 21% (41 dětí), tj. každé páté dítě, to je už celkem časté setkání dětí s trestným činem. Dále v zastoupení je, že se stávají účastníkem, třeba i jenom pasivním, a to 22 dotazovaných (11%). Nejméně často se žáci stávají obětí, tj. 4% (7 dětí).

V následujících grafech jsou zaznamenány odpovědi těch, kteří se stali obětí, svědkem nebo účastníkem, celkem odpovídalo 55 dotazovaných.

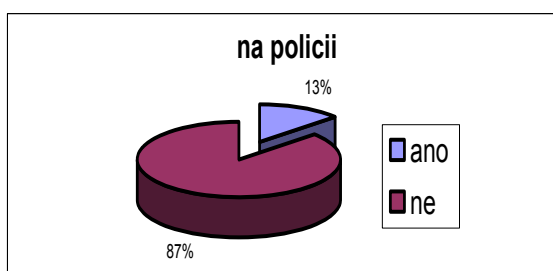
Graf 29

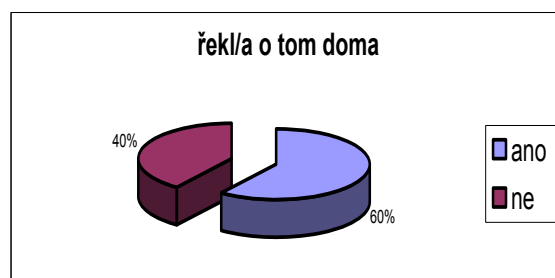
Z 55 dětí, které se staly obětí, svědkem nebo účastníkem to oznámilo pouze 15 dětí a některé na tuto otázku neodpověděly.

Komu jsi to oznámil/a? (odpovídalo 15 dětí)

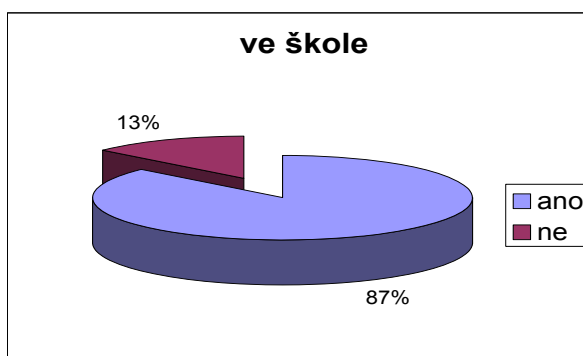
Graf 30

Graf 31

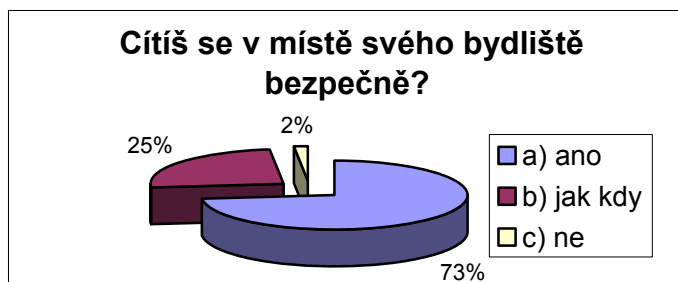

Graf 32

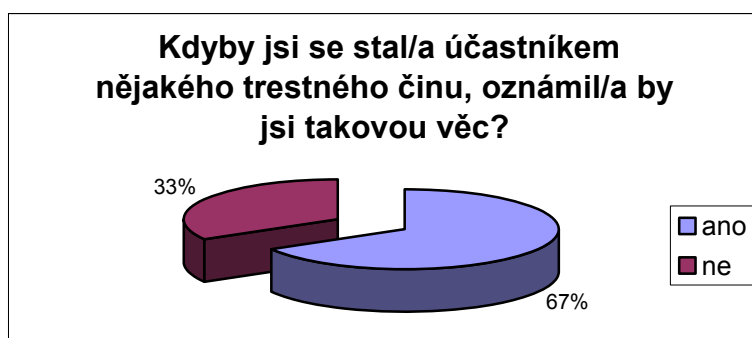
Z 15 dětí to 2 oznámily na policii, 9 se svěřilo doma rodičům a 13 to nahlásilo ve škole. Zde mohly odpovědět i více odpovědí.

Graf 33

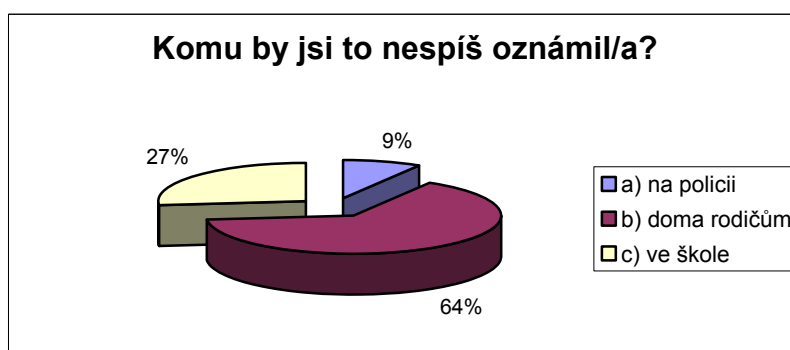
Většina dětí se cítí v místě svého bydliště bezpečně, tj. 73% (144 dětí), jak kdy se cítí bezpečně 25% (49 dětí) a 3 děti se necítí bezpečně vůbec.

Graf 34

67% (128 dětí z celkového počtu 192, protože 4 žáci neodpověděli) by oznámilo trestný čin.

Graf 35

Ze 128 dětí, by 83 dětí o trestném činu řekly doma rodičům, ve škole 34 dětí a na policii by to nahlásilo 12 dětí.

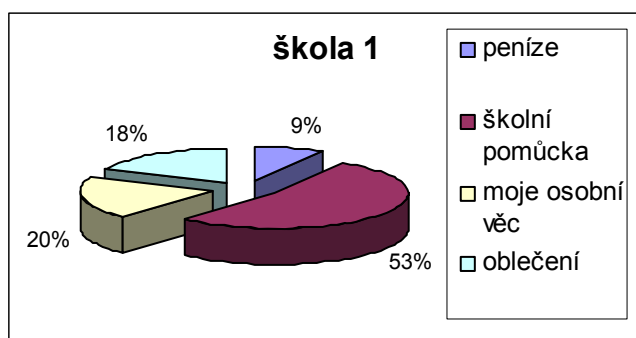
4.2 Výsledy třídění druhého stupně

Tabulka 18 Přehled kolika žákům se něco ztratilo podle škol

	škola 1	škola 2	škola 3
ano	62	32	21
ne	44	23	12
celkem	106	55	33

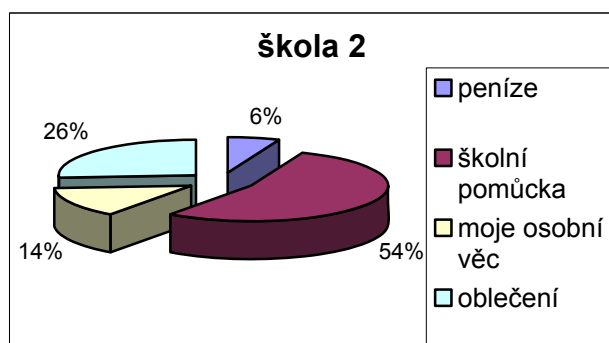
Dva žáci na tuto otázku neodpověděli. Školy 1 a 2 jsou na tom stejně k poměru žáků, kteří odpověděli ano a kteří ne. Škola 3 je na tom nejhůře k poměru odpovědí ano a ne.

Graf 36

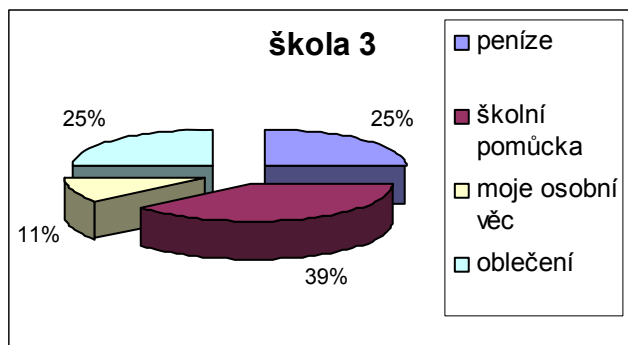
V grafu lze vidět, že ve škole 1 se nejvíce ztrácí školní pomůcky a to v 53% (49x), na dalším místě jsou ztráty osobních věcí a oblečení a nakonec peníze.

Graf 37

Zde graf ukazuje, že ve škole 2 se také ztrácí nejvíce školní pomůcky (54%) a hned potom oblečení 26%, pak osobní věci a nakonec peníze.

Graf 38

Zde lze vyčíst, že ve škole 3 se nejvíce ztrácí taktéž školní pomůcky 39%, dále jsou to peníze a oblečení s vyrovnaným počtem a naposledy osobní věci.

Tabulka 19 Přehled kolik dětí chodí ven podle školy

kolikrát chodí ven/škola	nikdy	1x-2x	3x-4x	5x-6x	denně	celkem
Škola 1	64	34	6	1	2	107
Škola 2	24	27	3	0	1	55
Škola 3	13	18	2	1	0	34
celkem	101	79	11	2	3	196

Ve škole 1 více než polovina žáků nesmí chodit v noci ven nikdy, za to ve školách 2 a 3 je více žáků než polovina, kteří mají povoleno chodit v noci ven. Školy 2 a 3 jsou vesnické, tak můžeme usuzovat, že na vesnicích je bezpečněji, a proto rodiče častěji děti pouští v noci mimo domov.

Tabulka 20 Přehled kolik dětí se setkává s trestným činem

	chlapec	dívka	celkem
obětí	4	3	7
účastníkem, třeba jen pasivním	11	11	22
svědkem	30	11	41

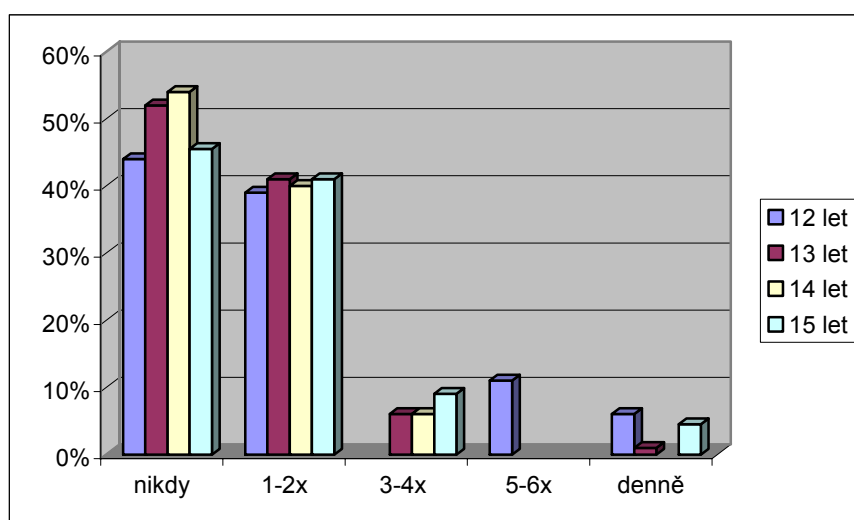
Děti ve věkové kategorii 12-15 let se stávají nejčastěji svědky trestného činu. Chlapci se stávají svědky ve 31% ze vzorku chlapců a dívky v 10% z dotázaných dívek. Účastníky

se chlapci stávají v 11% a dívky v 10%. Nejméně často se stávají děti obětí, chlapci ve 4% a dívky v necelých 3%.

Tabulka 21 Přehled kolik dětí chodí ven v noci

věk / kolikrát za týden jde ven		1-2x	3-4x	5-6x	denně	celkem	
12 let	8 / 44%	7 / 39%		2 / 11%	1 / 6%	18	100%
13 let	44 / 52%	34 / 41%	5 / 6%		1 / 1%	84	100%
14 let	39 / 54%	29 / 40%	4 / 6%			72	100%
15 let	10 / 45,5%	9 / 41%	2 / 9%		1 / 4,5%	22	100%

Graf 39

Tabulka 21 a graf 39 ukazují, která věková skupina kolikrát chodívá za týden ven. Procentuální výsledky jednotlivých věkových kategorií se většinou shodují, že 40% dětí může chodit 1-2x za týden v noci ven.

Tabulka 22 Přehled, kolik dětí chodí ven a setkává se s trestným činem

	obětí	účastníkem, třeba jen pasivním	svědkem
nikdy	2	5	16
1x-2x	3	13	17
3x-4x	0	2	6
5x-6x	1	1	1
denně	1	1	1
celkem	7	22	41

5 dětí, které se staly obětí trestného činu, smí opouštět v noci domov, 17 dětí, které chodí v noci ven se stalo účastníky trestného činu a 25 dětí svědkem.

Tabulka 23 Přehled, jak se cítí děti bezpečně, i když se setkaly s trestným činem

	obětí	účastníkem, třeba jen pasivním	svědkem
ano	5	15	28
jak kdy	1	6	11
ne	1	1	2
celkem	7	22	41

I ty děti, které se setkaly s trestným činem, se cítí většinou bezpečně, jen 4 děti nemají pocit bezpečí.

5. DISKUSE

Podle první části bakalářské práce jsem si ověřila fakt, že kriminalita v celé České republice klesla a klesá, dětská kriminalita v roce 2006 zaznamenala nepatrný nárůst. I když pod vlivem médií může být člověk zmanipulován k tomu, že nabude dojmu stoupající kriminality. Na celém území ČR sice počet trestných činů klesl, ale ve Zlínském kraji se v roce 2005 počet trestných činů zvýšil skoro třikrát, což lze považovat za prudký nárůst v počtu trestných činů v tomto kraji. V roce 2006 kriminalita ve Zlínském kraji měla tendenci klesat. V oblasti mého šetření, Uherské Hradiště a jeho okolí, jsem od policie a pomocí webových stránek zjistila, že počet trestných činů byl okolo 2000 (od roku 2003 do roku 2006). Z toho ve městě, Uherském Hradišti, za roky 2003-2006 se počet trestných činů pohyboval mezi 600-680 trestnými činy. Z toho vyplývá, že zvýšení kriminality ve Zlínském kraji se Uherského Hradiště a jeho okolí zvláště nedotkl. Zde se potvrzuje to, že v menších městech a na vesnicích je kriminalita nižší. Nejčastějším činem u dospělých pachatelů, u dětí a mladistvých pachatelů je krádež prostá a po ní krádež vloupáním.

V České republice kriminalita dětí ve věku 0-18 let klesá, ale ve Zlínském kraji se od roku 2003 do roku 2006 počet trestných činů nezletilých pachatelů zvýšil třikrát, a to bylo z 31 trestných činů na 101. U mladistvých pachatelů počet trestných činů stoupl také třikrát, a to od roku 2003 do roku 2005 (to je ze 100 trestných činů na 317) a v roce 2006 počet trestných činů klesl na 228. Na Uherské Hradiště tento stoupající trend neměl žádný vliv, protože v tomto městě kriminalita páchaná dětmi a mladistvými měla jen nepatrný nárůst. Jediný trestný čin, který zaznamenal růst, jsou krádeže (prosté a vloupáním).

V praktické části bakalářské práce jsem provedla dotazníkové šetření na vybraném vzorku základních škol. Vzorek se skládal ze tří škol, jedna byla přímo z Uherského Hradiště a dvě z blízkých vesnic. Vzorek obsahoval 196 žáků základních škol, z toho bylo 104 chlapců a 92 dívek ve věku 12-15 let. Dále děti, které vyplňovaly dotazníky, se řadily ve 43% ke třetině těch nejlepších, 49% k průměru (graf 1, příloha 1). Žáci uváděli, že jejich chování je v 83% bez problémů, 13% uvedlo důtky či pohovory s rodiči a jen 4% označila sníženou známku z chování (graf 2, příloha 1) Vzorek v 80% žije se svými vlastními rodiči (graf 4, kapitola 4.1) a v 96% vychází se svými rodiči nebo dospělými, se

kterými žijí velmi nebo celkem dobře (graf 5, kapitola 4.1). Z toho lze usuzovat, že děti ze zkoumaného vzorku mají slušné rodinné zázemí.

Dotazníkovou technikou jsem se od dětí snažila zjistit, kolikrát se jim za poslední dva roky školní docházky něco ztratilo, co to bylo a jakou měla hodnotu nejdražší ztracená věc (graf 10-16, kapitola 4.1). 115 žákům ze 196 se za poslední dva roky něco ztratilo, 52 žákům 1x a 63 žáků aspoň 2x. Nejčastěji se ztrácely školní pomůcky a to 86x, pak 37x oblečení, dále osobní věci 28x a 18x peníze. Věci, které byly dětem odcizeny mají nejčastěji hodnotu 50-100 korun a pak 200-500 korun. 4x se ztratila věc od 2001 do 3000 korun a 5x se ztratila věc v hodnotě 3000 a více korun (graf 16, kapitola 4.1). Tyto drobné krádeže (přestupky) by se měly na školách hlásit a vedení školy by je mělo řešit buď samostatně nebo pomocí policie ČR. Tímto by škola předcházela pozdější delikvenci dětí a mládeže. Přesto, i když se mi zdá, že frekvence odcizených věcí je častá, tak si děti myslí, že se ve škole nekrade více než dřív. Žáci ve 43% uvedli, že škola předchází krádežím dostatečně, 38% dobře, 15% má pocit, že nedostatečně a jen 4% uvádí, že výborně (graf 20, kapitola 4.1).

Tříděním počtu ztracených věcí podle škol vyšlo, že jednotlivé školy jsou na tom procentuálně stejně.

Ve škole 1 59% dětí ze 107 uvedlo, že se jim něco ztratilo a nejčastěji to byla školní pomůcka 49x, pak oblečení, osobní věci a nakonec peníze (graf 36, kapitola 4.2). V této škole bylo nahlášeno vedení školy od roku 2003 až do roku 2005 pouze 6 krádeží a v roce 2006 pouze 3 krádeže.

Ve škole 2 58% žáků z 55 uvedlo, že se jim něco ztratilo a v 54% (27x) to byla opět školní pomůcka, potom oblečení (13x), osobní věc a nakonec peníze (graf 37, kapitola 4.2).

Ve škole 3 65% žáků ze 34 napsalo, že se jim něco ztratilo a nejčastěji to byla školní pomůcka 11x (39%), pak po 25% (7x) to byly peníze a oblečení, naposledy osobní věc (graf 38, kapitola 4.2)

Ve školách 2 a 3 za poslední tři roky nebyla na vedení školy nahlášena ani jedna krádež a policie zde ani žádnou krádež nevyšetřovala. Krádeže a drobné přestupky se ve školách řeší v rámci školy pomocí jejího školního řádu a sankcí, které daná škola používá. Zde

nelze tvrdit, že ve škole 1, která je z města, se krade mnohem více než na školách z vesnice. V mém případě to na žáky nemá vliv.

Žáci v 94% vychází se spolužáky ve třídě velmi dobře nebo celkem dobře, 6% se spolužáky ne moc dobře nebo vůbec nevychází (graf 23, kapitola 4.1). Podle grafu 24, kapitoly 4.1 6% (11) žáků se označují jako oběti šikany a rvaček ve třídě, to by logicky mohli být ti žáci, kteří uvedli, že ve třídě moc se spolužáky nevychází, ale není tomu tak. 10 žáků z těchto 11 uvádí, že se spolužáky vychází velmi dobře nebo dobře a dokonce se cítí ve škole a jejím blízkém okolí bezpečně nebo jak kdy. Proč se stávají obětí, když uvádí pozitivní odpovědi? Že by osobnostní předpoklady, rozvedení rodiče, horší známky, více uzavření...? Nabízí se spousta příčin, ale toto téma není hlavním cílem mé práce. Děti se ve škole a jejím blízkém okolí cítí bezpečně, a to 54% žáků, jak kdy 39% žáků a 7% se necítí bezpečně vůbec (graf 25, kapitola 4.1).

Od policie se mi bohužel nepodařilo zjistit kolik trestných činů bylo spácháno na základních školách. Policie si zvlášť nevede trestné činy spáchané ve škole a mimo ni. Vede pouze spáchané trestné činy. Statistiky, které jsou policií v Uherském Hradišti evidovány, udávají věkovou skupinu, druh trestného činu a počet spáchaných činů za určité období. Kriminalita z mého pohledu zde není vysoká. Od roku 2004 až 2006 u věkové skupiny 0-15 let se pohybuje počet trestných činů mezi 23 až 31 a u kategorie 16-18 let se pohybuje mezi 45 až 77 trestnými činy. V tomto případě se shodují s literaturou, že menší města mají nižší kriminalitu. U nezletilých pachatelů byl mírný růst a pak v roce 2006 pokles, ale u mladistvých pachatelů byl pomalý nárůst trestných činů.

Grafy 26-28 v kapitole 4.1 ukazují, jak často se děti stávají obětí, účastníky nebo svědky trestného činu. Nejčastěji se stávají svědky, a to 21% dětí ze 196, což je každý pátý, tj. 41 dětí, z toho 30 chlapců a 11 dívek. Chlapci se stávají častěji svědky trestného činu než dívky. Dívky jsou stejně jak svědky, tak i účastníky trestného činu. Oběťmi se děti stávají 3% dívek (z celku 92 dívek), chlapci pak ve 4% (z celku 104 chlapců). Podle mého názoru setkání dětí s trestným činem je celkem častým jevem, ale přesto se ve svém bydlišti a jeho blízkém okolí cítí děti bezpečně, a to 73%, 25% jak kdy a jen 2% se bezpečně necítí (graf 33, kapitola 4.1). Dokonce se bezpečně nebo jak kdy cítí i ty děti, které se setkaly s trestným činem a z nich pouze 4 děti nemají pocit bezpečí (tabulka 23, kapito-

la 4.2). Pouze 15 dětí, jenž se setkaly s trestným činem to nahlásilo buď na policii, doma nebo ve škole.

Kdyby se děti setkaly s trestným činem, tak by to oznámilo celkem 128 dětí. Když si měly vybrat mezi jednotlivými odpověďmi komu, tak nejčastěji volily odpověď doma rodičům (83 dětí), pak ve škole a v poslední řadě na polici (graf 34 a 35, kapitola 4.1)

Na častost setkání dětí s trestným činem má vliv to, že 49% dětí z mého zkoumaného vzorku ve věku 12-15 let má rodiči dovoleno aspoň jednou za týden v noci opustit domov (graf 9, kapitola 4.1) V tabulce 21 kapitoly 4.2 lze vyzorovat, že ve většině případech se svědky, oběti nebo účastníky staly děti, které mají rodiči povoleno chodit v noci z domu ven. Asi 40% z každé věkové skupiny má dovoleno 1x-2x za týden opustit v noci domov. Ve věku 13 a 14 let 6% dokonce smí opouštět domov v pozdních večerních a nočních hodinách do týdne 3x-4x a ve věku 15 let je to dokonce 9% (tabulka 21, graf 39, kapitola 4.2). Z osobní zkušenosti, když jsem navštěvovala základní školu, což bylo před 10 lety, tak nám rodiče rozhodně nepovolovali chodit v noci ven. Možná bylo několik výjimek, které již ve svých 14 letech navštěvovali diskotéky, ale nebylo to v takovém množství. Čím to je, že rodiče jsou tak benevolentní a svým dětem povolí jít v noci pryč? Mohlo by to být i tím, že nemají na ně tolik času, protože se více věnují práci a kariéře a nebo také rodiče svým dětem důvěřují, protože přece většina dětí s rodiči dobře nebo velmi dobře vychází. Podle mého výzkumu rodiče na vesnicích pouštějí děti v noci ven více než rodiče dětí žijících ve městě (tabulka 19, kapitola 4.2). Rodiče na vesnicích se spoléhají na malou anonymitu a velikost vesnice.

V dnešní společnosti je běžné, že už čtrnáctileté i mladší děti navštěvují diskotéky. Taková benevolentní výchova má jistý vliv na dítě, protože dítě potřebuje určitý pevný řád a zásady. Proto děti jsou v dnešní době drzejší a více si dovolí vůči autoritám nebo dospělým než dříve. Na tomto se shodli odborníci, kteří pracují s dětmi, ať už na základní škole nebo v centrech pro děti (Mgr. Karel Opravil-psycholog z SVP-Helpu, Mgr. Rado- mír Válek-ředitel školy).

6. ZÁVĚR

Závěrem je, že kriminalita v ČR do roku 1999 postupně stoupala a teprve v tomto roce začala klesat a stále klesá. Také klesla kriminalita dětí a mládeže, i když si někdo myslí, že to nemůže být pravda, protože do roku 1989 se o dětské kriminalitě téměř nemluvalo, a tudíž může mít někdo zkreslený úsudek.

Ve Zlínském kraji kriminalita dramaticky stoupla, a to hned za rok 2005 třikrát. Také v této oblasti v roce 2005 byl vývoj dětské a mladistvé kriminality výrazně vyšší, kdy se počet trestných činů páchaných dětmi nebo mladistvými ztrojnásobil. V Uherském Hradišti a jeho okolí kriminalita ani výrazně nestoupla ani neklesla. Pohybuje se stále zhruba okolo stejného počtu trestných činů. Konkrétně Uherské Hradiště, oblast mého zkoumání, nezaznamenala vysokou kriminalitu, jak dětskou tak ani celkovou. Hypotéza, že stoupá počet trestných činů páchaných dětmi se mi nepotvrdila, ale u mladistvých pachatelů mírný nárůst v počtu trestných činů byl zaznamenán. Zde se hypotéza potvrzuje. U obou kategorií má stoupající tendenci počet krádeží prostých a vloupáním.

Z mého dotazníkové šetření, které bylo prováděno na základních školách, jsem zjistila, že nezáleží na tom, zda je to škola ve městě nebo na vesnici, protože počet drobných krádeží je téměř vyrovnán (v přepočtu na procenta k množství dotazovaných jedinců). Za poslední dva školní roky se aspoň jednou 115 žákům ze 196 něco ztratilo. Nejčastěji to byla právě nějaká školní pomůcka a nejčastější hodnota ztracených věcí byla v rozmezí 50-100 korun nebo 200-500 korun. Toto jsou drobné krádeže, které se na školách objevují a o kterých ani vedení škol nemusí vědět. Přesto podle dětí nejsou tyto drobné krádeže častější jako dříve. Také není více krádeží dětmi nahlášeno na vedení školy. V tomto případě se mi hypotéza, že drobné krádeže jsou ve školách častější jako dříve nepotvrdila.

Podle mého výzkumu se děti setkávají s trestným činem celkem často, a to každé páté dítě v rovině jako svědek, chlapci jsou častěji svědky než dívky. Oběťmi se stalo 7 dětí ze 196. Toto může být podmíněno, že 49% dětí má od rodičů povoleno v noci aspoň jednou opustit domov, kdy se mi potvrdilo, že právě ty děti, které chodí v noci ven, se z většího počtu setkaly s trestným činem. Chozením v noci mimo domov se vystavují většímu nebezpečí a riziku, že se stanou obětí, svědkem nebo účastníkem trestného činu.

Toto poukazuje na dnešní benevolentnější výchovu dětí, které jsou pak drzejší a více si dovolují vůči dospělým. Můžeme se proto domnívat, že dnešní doba má zčásti vliv na výchovu dětí a tím na jejich chování.

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

7.1 Monografie

- 1) KŘÍŽ, Josef. *Duševní poruchy a poruchy chování u dětí a mladistvých*. České Budějovice : Jihočeská univerzita 2004. 75 s. ISBN 80-7040-386-1
- 2) KŘÍŽ, Josef. *Vybrané kapitoly ze soudní psychiatrie*. České Budějovice : Jihočeská univerzita 2004. 43 s. ISBN 80-7040-709-3
- 3) MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X
- 4) NOVOTNÝ, Petr. *Epidemie a delikvence*. 1. vyd. Liberec: Dialog, 2006. ISBN 80-86761-45-2
- 5) PROVAZNÍKOVÁ, Hana, PROVAZNÍK, Kamil. *Prevence delikvence u dětí a mládeže*. Praha: Růžová linka , 1999. ISBN 80-239-3061-3
- 6) SHEEDYOVÁ-KURCINKOVÁ, Marry. *Problémové dítě v rodině a ve škole*. Přel. H. Kašparovská, 1.vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-174-6
- 7) URBANOVÁ, Martina. *Sociální kontrola a právo*. Brno: Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-210-1947-6
- 8) ZOUBKOVÁ, Ivana, NIKL, Jaroslav, ČERNÝKOVÁ, Vratislava. *Kriminálita mládeže*. Praha: PA ČR, brož. ISBN 80-7251-070-3

7.2 Legislativa

- 9) TRESTNÍ ZÁKON č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- 10) ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE č. 104/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- 11) ZÁKON č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
- 12) ZÁKON č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- 13) ZÁKON č.218/2003 Sb. , o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, znění pozdějších předpisů
- 14) ZÁKON č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

7.3 *www zdroje*

15) Mgr. BÁRTLÍKOVÁ, Gabriela. *Obecná charakteristika delikvence mládeže a její trendy v České republice*. Dostupné z:

<http://knihovna.adam.cz/archiv1/view.php?navezclanku=obecna-charakteristika-delikvence-mladeze-a-jeji-trendy-v-ceske-republice&cislocclanku=10115014>, Apríl 14, 2001

16) CZECH CZ. *Vývoj kriminality*. Dostupné z:

<http://www.czech.cz/cz/ceska-republika/bezpecnost/kriminalita/vyvoj-kriminality/>, Oc-tomber 20, 2006

17) PhDr. Mgr. KLIMEŠ, Jeroným, Ph.D, PhDr. TRAMPOTA, Tomáš, *Ph.D. Škodlivost televize*. Dostupné z: <http://idm.webpark.cz/televize/televize.htm>, October 20, 2006

18) LAŠEK, Jan. *Psychická deprivace dítěte jako kriminogenní faktor*. Dostupné z: <http://www.zkola.cz/zkedu/zaskolou/socialnepatologickejevyajejichprevece/delikvenceakriminalita/21912.aspx>, October 25, 2006

19) LIDA LIDSKÝCH PRÁV. *Zpráva o vývoji práv dětí v ČR v letech 2003-2005*. Dostupné z:

http://www.llp.cz/subdomains/cz/index.php?option=com_content&task=view&id=24&Itemid=99999999, September 20, 2006

20) MINISTERSTVO VNITRA. *Statistiky*. Dostupné z:

<http://www.mvcr.cz/statistiky/kriminalita.html>, September 16, 2006

21) MINISTERSTVO VNITRA . *Pojmy*. Dostupné z:

<http://www.mvcr.cz/prevence/system/pojmy/1.1.2.htm>, May 16, 2006

22) Prof. JUDr. NEZKUSIL, Jiří DrSc., *K otázce příčin kriminality po listopadu 1989*. Dostupné z:

<http://www.ipravnik.cz/ipravnik/ipranik.nsf/0/2534FA5E4B7906EDC1256FD400276077>, rok 2002-2005

23) OKRESNÍ ŘEDITELSTVÍ ZLÍN. *Celková kriminalita*. Dostupné z:

<http://zlin.cz/index.php?ID=11272>, September 10, 2006

24) PhDr. SKOPALOVÁ, Jitka. *Sociální deviace*. Dostupné z:

http://mujweb.cz/www/pedagogika/5_rocnik/deviace.htm, May 16, 2007

25) TECHNICKÁ UNIVERZITA. *Metody sociální práce pro sociální pedagogy*. Dostupné z: http://sweb.cz/vincent/private/stranka_2.htm, May 16, 2007

8. KLÍČOVÁ SLOVA

kriminalita

nezletilý

mladistvý

škola

delikty

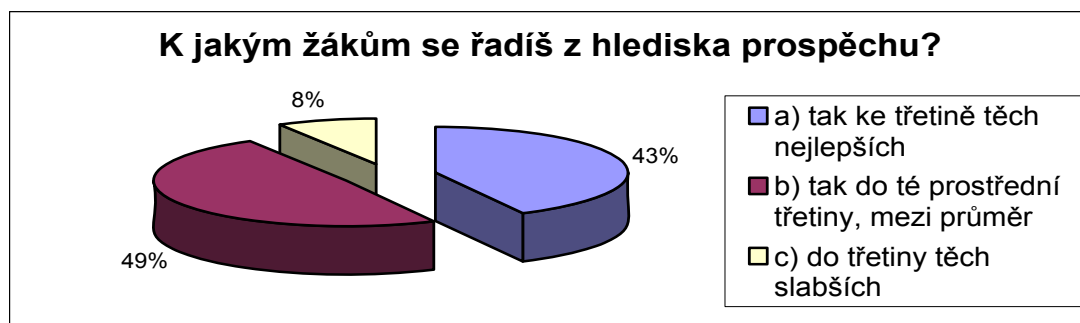
9. PŘÍLOHY

Příloha 1: Výsledky prvního stupně v grafech

Příloha 2: Dotazník

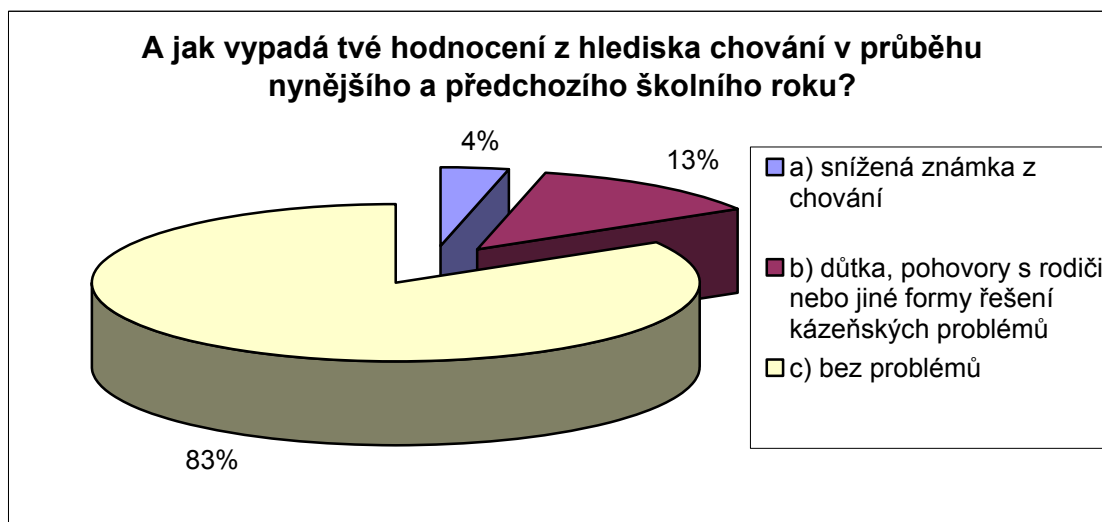
Příloha 1: Výsledky prvního stupně v grafech

Graf 1

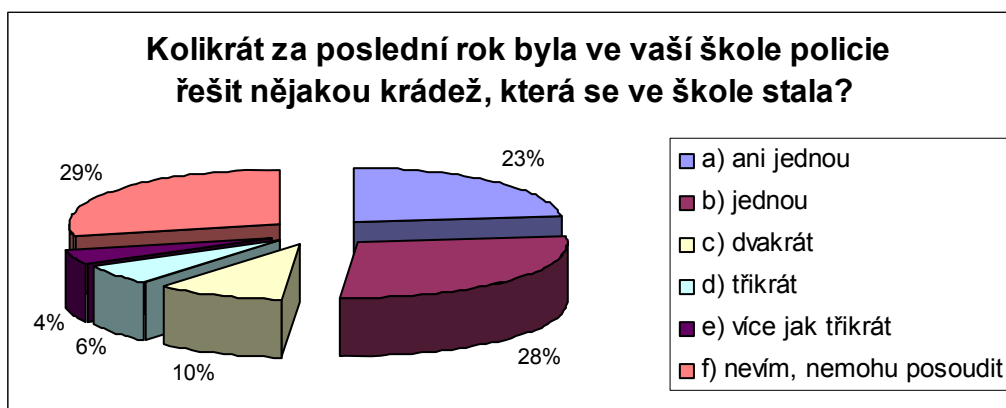
Žáci ze vzorku se řadí ve 43%, tj. 83 žáků, ke třetině těch nejlepších, za průměr se označuje 49% (96 žáků) a zbytek jsou spíše ti slabší žáci.

Graf 2

3% dětí udává, že jejich chování je bez problémů. Zbytek 17% mají aspoň nějaký druh sankce za své chování.

Graf 3

Graf 4

Graf 5

Příloha 2: Dotazník

DOTAZNÍK

Vážení žáci,

dostává se Vám do ruky dotazník, který je podkladem mého výzkumu, který nese název: „Kriminalita a delikvence v rámci základních škol na Uherskohradištsku“. Jsem studentkou 3. ročníku prezenčního studia oboru Prevence a rehabilitace sociální patologie na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Tímto bych Vás ráda požádala o pravdivé a nezkreslené odpovědi na otázky, které dotazník obsahuje. Dotazník je anonymní a bude použit pouze k výzkumu, který je součástí mé práce. Děkuji.

Lucie Bartošová

Odpovědi, prosím, zakroužkujte, a vždy vyberte jen jednu odpověď.

1. Jsi chlapec nebo dívka?
 - a) chlapec
 - b) dívka

2. Kolik je ti let?
 - a) 12
 - b) 13
 - c) 14
 - d) 15

3. Žiješ společně se svou matkou a otcem?
 - a) ano, žiji se svými vlastními rodiči
 - b) žiji pouze s matkou
 - c) žiji pouze s otcem
 - d) žiji s matkou a nevlastním otcem (druhem)
 - e) žiji s otcem a nevlastní matkou (družkou)
 - f) žiji s jinou rodinou (např. s prarodiči, příbuznými ...)
 - g) jiná situace:.....

4. Jak vycházíš s rodiči nebo s dospělými, se kterými sdílíš domácnost?
 - a) velmi dobře
 - b) celkem dobře
 - c) ne moc dobře
 - d) vůbec

5. Jak často podnikáte ty a tví rodiče nebo jiní dospělí, s nimiž žiješ, nějaké společné akce, např. kino, procházky, výlety, návštěvy příbuzných, sporty...?
 - a) velmi často
 - b) často
 - c) občas
 - d) zřídka
 - e) (téměř) nikdy

6. S kým trávíš většinu svého volného času?
 - a) sám
 - b) s rodinou
 - c) s jedním až třemi kamarády, přáteli
 - d) s větší skupinou přátel

7. Jak trávíš většinu svého volného času?
- doma, např. televize, počítač, čtení knih...
 - zabývám se svými koníčky mimo domov, např. sport, kreslení, tanec...
 - jen se tak toulám po ulicích, parcích, s kamarády nebo i sám
8. Kolikrát během týdne chodíváš v noci mimo domov, např. na párty a diskotéky, na návštěvy známých nebo jen tak do ulic?
- nikdy
 - jednou až dvakrát
 - tříkrát až čtyřikrát
 - pětkrát až šestkrát
 - denně
9. Chodíš do školy většinou rád/a?
- hodně rád/a
 - celkem rád/a
 - ani ne
 - vůbec ne
10. Jak vycházíš se svými spolužáky?
- velmi dobře
 - celkem dobře
 - ne moc dobře
 - vůbec
11. Stalo se někdy v posledních dvou letech (myslím školní roky), že se ti něco ve třídě nebo ve škole ztratilo?
- ano
 - ne (pokračuj až otázkou č. 15)
12. Kolikrát se ti něco ztratilo?
- 1x
 - 2x-3x
 - 4x a více
13. Co to bylo, co se ti ztratilo? (Označ u každé varianty zvlášť!)
a)	Peníze	Ano	Ne		
b)	školní pomůcka (kniha, psací potřeby...)			Ano	Ne
c)	moje osobní věc (mobil, kalkulačka...)			Ano	Ne
d)	oblečení, boty...	Ano	Ne		
14. Jakou hodnotu měla věc, která se ti ztratila (myslím samozřejmě tu nejdražší)?
- tak 50-100 Kč
 - asi tak 200- 500 Kč
 - 501- 1000 Kč
 - 1001 až 2000 Kč
 - 2001 až 3000 Kč
 - 3001 a více
15. Jak často se ve škole, kterou navštěvuješ, ztrácí věci?
- často
 - někdy
 - naprosto výjimečně
 - nikdy, nevím, že by se ve škole ztrácely věci

16. Kolikrát za poslední rok byla ve vaší škole policie řešit nějakou krádež, která se ve škole stala?
 a) ani jednou
 b) jednou
 c) dvakrát
 d) třikrát
 e) více jak třikrát
 f) nevím, nemohu posoudit
17. Když se tobě nebo někomu z tvých spolužáků něco ztratí, většinou se věc nenajde:
 a) ano
 b) ne
18. Cítíš se ve škole a jejím blízkém okolí bezpečně?
 a) ano
 b) jak kdy
 c) ne
19. Účastnil/a jsi se někdy třídních rvaček či šikanování, nadávání?
 a) ano, často
 b) ano, občas
 c) ano, ale jen jako oběť takových činů
 d) ne
20. Odcizil/a jsi ty sám/a někdy v minulosti něco ve škole? (*Označ u každé varianty zvlášť!*)
 a) Spolužákům nebo jiným žákům ano ne
 b) Učitelům nebo něco z majetku školy ano ne
21. Zničil/a jsi úmyslně někdy něco svým spolužákům ve škole?
 a) ano
 b) ne
22. Zdá se ti, že škola předchází krádežím:
 a) výborně
 b) dobře
 c) dostatečně
 d) nedostatečně
23. Myslíš, že se krade ve vaší škole více než dřív?
 a) ano
 b) ne
24. Byl/a jsi v posledním kalendářním roce (2006) účastníkem, svědkem nebo obětí nějakého trestného činu, např. prodej drog, krádeže, loupeže, přepadení...? (*Označ u každé varianty zvlášť!*)
 a) Obětí ano ne
 b) Účastníkem, třeba jen pasivní ano ne
 c) Svědkem ano ne
25. Oznamil/a jsi takový čin někomu? (odpovídají ti, kteří mají v otázce č.24 aspoň jedno ano)
 a) ano
 b) ne (pokračuj otázkou č. 27)

26. Komu jsi to oznámil/a? *(Označ u každé varianty zvlášť!)*
- a) na policii ano ne
b) řekl/a o tom doma ano ne
c) ve škole ano ne
27. A kdyby jsi se stal/a účastníkem nějakého trestného činu, oznámil/a by jsi takovou věc?
- a) ano
b) ne (pokračuj otázkou č.29)
28. Komu by jsi to nejspíše oznámil/a?
- a) na policii
b) doma rodičům
c) ve škole
29. Cítíš se v místě svého bydliště bezpečně?
- a) ano
b) jak kdy
c) ne
30. K jakým žákům se řadíš z hlediska prospěchu:
- a) tak ke třetině těch nejlepších
b) tak do té prostřední třetiny, mezi průměr
c) do třetiny těch slabších
31. A jak vypadá tvé hodnocení z hlediska chování v průběhu nynějšího a předchozího školního roku?
- a) snížená známka z chování
b) důtka, pohovory s rodiči nebo jiné formy řešení kázeňských problémů
c) bez problémů

Děkuji za spolupráci!!!!